

F 5c

PLAATS

E57-011

INTERNATIONAAL OVERLEG VOOR GEWESTELIJKE CULTUUR

Dr. L. BOEKMANSTICHTING
AMSTERDAM

VERSLAG

VAN HET VIJFDE CONGRES

GEHOUDEN OP 6 EN 7 SEPTEMBER 1957

TE ZWOLLE

PLAATSELIJKE CULTURELE

GEMEENSCHAPPEN

Een manifestatie, waarin het Nationaal Overleg voor Gewestelijke Cultuur jaarlijks naar buiten treedt, is het congres:

in 1953 te Arnhem	<u>"Cultuur en Gemeenschap"</u>
in 1954 te Leeuwarden	<u>"Volkszang en Volksdans"</u>
in 1955 te 's-Hertogenbosch	<u>"Het Amateurtoneel"</u>
in 1956 te Alkmaar	<u>"Amateur en Kunstenaar"</u> .

Dr. E. BROEKMANSTICHTING
AMSTERDAM

Dit jaar heeft het bestuur van het N.O.G.C., bestaande uit:

Dr J. Linthorst Homan, 's-Gravenhage, voorzitter,
 Dr W. Verkade, Arnhem, vice-voorzitter,
 Mevrouw G. Faber-Hornstra, Leeuwarden, penningmeesteresse
 J.H. Broekman, Bergen (Nh),
 M. Russel, Venlo
 Dr P.H. Schröder, Haarlem en
 Drs H.J. Jonker, Hilversum, secretaris

voor dit congres, na overleg met de Algemene Vergadering, besloten tot het onderwerp

"Plaatselijke Culturele Gemeenschappen".

Om het gesprek zo concreet mogelijk te houden, werden naast de algemene inleider, een tweetal sprekers uitgenodigd om aan de hand van voorbeelden uit de praktijk de culturele samenleving te beschrijven van een stedelijk-industriële gemeenschap in het zuiden en van een grote plattelandsgemeente in het noorden van het land.

Het bestuur heeft voor de voorbereiding en uitvoering van het congres een werkcomité benoemd, waarin zitting hadden:

Dr W. Verkade, voorzitter
 J.G. van der Bend, cultureel ambtenaar bij de Stichting Overijssel voor Sociaal en Cultureel Werk, secretaris,
 J. van Beekum, chef 4e afdeling van de Provinciale Griffie van Overijssel,
 P.J. Bennekers, directeur van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer te Zwolle,
 Mevrouw G. Faber-Hornstra,
 Drs H.J. Jonker,
 K.A.P. Schaepman, directeur van de Stichting Overijssel voor Sociaal en Cultureel Werk,
 J.A. van der Vegt, directeur van de Stichting "De Zwolsche Gemeenschap",
 Fr.E. Wils, voorzitter van de Culturele Sectie van de Stichting Overijssel voor Sociaal en Cultureel Werk en
 J.M.J. Zandscholten, lid van Gedeputeerde Staten van Overijssel.

Begroetingswoord van de voorzitter van het Nationaal Overleg voor
Gewestelijke Cultuur, Dr J. Iinhorst Homan.

Dames en Heren,

Mag ik, voordat ik de Commissaris der Koningin verzoek het congres officieel te openen, enkele woorden van welkom spreken.

In de eerste plaats tot de deelnemers, die toch steeds de kern van een deskundig congres vormen.

Hoewel ik niet allen bij name welkom kan heten, wil ik toch enige uitzonderingen maken en wel voor de vertegenwoordiger van de Minister van O.K. en W. en de Staatssecretaris, de Heer Heslinga. De Heer Haverkamp weet hoe welkom hij is. Meneer de Commissaris, het verheugt ons buitengewoon, dat U vergezeld bent van enkele leden van Gedeputeerde Staten en de Griffier, de Burgemeester van Zwolle en leden van het College van B. en W. Tot de Heer Schaepman; het hart en brein van de Stichting Overijssel richt ik een bijzonder woord van welkom, verder in het bijzonder tot de Heer v.d. Bend, die zoveel heeft gedaan voor de voorbereiding van deze dagen; tot de Heer Bernhard Verhoeven, onze oud-voorzitter. Met vreugde ook tot de vertegenwoordigers van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de vertegenwoordiger van het Prins Bernhard Fonds, het Centraal Dansberaad, tot de Heer Duser, directeur van de Culturele Dienst in het Belgische Limburg. Het contact met dit bureau is over en weer zeer prettig, zijn aanwezigheid is voor ons een bijzondere reden tot verheugenis. De eerste spreker is de Heer Guermontprez, wiens inleiding gevolgd zal worden door die van de Heren van Eupen en Harmsma. Onze inleiders heet ik hartelijk welkom.

En tenslotte tot ons openbaar geweten - pers en radio - richt ik een woord van welkom.

Het congres is bijzonder goed georganiseerd, hiervoor wil ik een woord van dank richten tot het congres-comité en al diegenen die de uiteindelijke inleidingen en discussies hebben voorbereid. Ik wil met enkele woorden ingaan op het doel en karakter van onze Stichting en van dit congres.

Het doel onzer Stichting is met respectering van de instanties, die in de gewestelijke cultuur werkzaam zijn mede te werken aan de bevordering van de gewestelijke cultuur door het houden van overleg, congressen en culturele manifestaties.

In een tijd waarin veel gesproken wordt in internationaal verband, wordt het belangrijk geacht, dat de belangstelling voor de locale gemeenschappen groot is. Het is geen toeval, dat wij veel dezelfde mensen ontmoeten in het werk voor de internationale en locale gemeenschappen. Wij zien de groei van beneden naar boven. Het is voor de regionalist en de waarde-begrijper van het culturele leven het principe van zijn uitgangspunt.

Het is goed dat wij telkens even stilstaan bij de aanvallen op onze Westerse instelling en ons leven vanuit het Oosten van Europa. De aanvallen gaan vaak voorbij aan ons werk.

Het is gelukkig, dat de belangstelling voor ons werk is toegenomen, ook in kringen, die niet als regionalistisch betiteld kunnen worden, zoals in het westen van ons land.

Wanneer wij in andere landen reizen, dan vinden wij in de regionale en locale gemeenschappen vaak de waarde-facetten.

Ik zou nu de Commissaris der Koningin willen vragen mijn plaats voor de officiële opening in te nemen. Ons onderwerp is U lief. Ik mag een persoonlijke herinnering ophalen, dat wij samen gevangen hebben gezeten in een spannende tijd, waarin wij ons volk hebben leren kennen. Wij zijn bijzonder verheugd, dat U ons congres wilt openen. Het is typisch, dat degene, die U vervangt, in het andere deel van de wereld reist voor het internationale werk. Meneer de Commissaris, ik verzoek U gaarne het congres te openen.

Openingsrede van het congres, uitgesproken door J. Haverkamp,
waarnemend Commissaris der Koningin in de provincie Overijssel.

Mijnheer de Voorzitter,
Dames en Heren,

Ik mag U, Mijnheer de Voorzitter, hartelijk danken voor de zeer vriendelijke en bijzondere woorden, die U tot mij heeft gericht.

Na Arnhem, Leeuwarden, Den Bosch en Alkmaar is het thans Zwolle en dus ook Overijssel, dat de eer te beurt valt om Uw congres te mogen ontvangen. Ik kan U verzekeren dat de waarde, de betekenis van Uw arbeid, zoals zich dit ook telkenjare in Uw congres manifesteert, door ons in Overijssel hoog wordt aangeslagen en mede daarom bent U in ons gewest hartelijk welkom.

Ik heb de indruk dat Uw samenkomen en Uw gemeenschappelijke arbeid in congres-verband, juist nu een bijzonder accent ontvangt, in verband met het feit dat ons volk, dat de Overheid, zich geplaatst ziet voor de oplossing van allerlei moeilijkheden op economisch en financieel terrein.

Het grote gevaar bestaat immers dat deze moeilijkheden er toe leiden dat aan het culturele leven, niet die ruimte wordt gelaten en ook niet die middelen worden verstrekt, die nodig zijn voor de zo zeer gewenste nadere verdieping en ontplooiing.

Daarom lijkt het mij goed dat ook middels Uw congres, deze zijde van ons leven zich opnieuw op duidelijke wijze presenteert, en ons volk wordt opgeroepen om de schat aan culturele goederen, die we deels van onze vaders hebben geërfd en waaraan we anderzijds dagelijks gemeenschappelijk verder bouwen, als een kostelijk goed te beschutten en te gebruiken.

Het wil mij voorkomen, dat het onderwerp van het congres van dit jaar "De plaatselijke culturele gemeenschappen" van groot belang moet worden geacht. Zoals een nationale cultuur slechts levend en krachtig kan zijn, wanneer deze gedragen en gevoed wordt door een sprankelende gewestelijke culturele activiteit, zo is op haar beurt de laatste aangewezen op de bronnen van regionaal en zelfs plaatselijk cultureel leven.

Het grote gevaar van egalisatie, mechanisatie en massaficatie, zoals Bernard Verhoeven dit eens heeft aangeduid, is in onze tijd helaas altijd door, concreet aanwezig.

Nogmaals, ik heb de indruk, dat de agenda van Uw congres "bij" is en dat Uw arbeid vandaag en morgen van actuele betekenis kan zijn, juist nu gehandeld zal worden over "de plaatselijke culturele gemeenschappen".

Ik beseft dat Uw taak, als altijd, ook nu geen gemakkelijke kan zijn. Culturele activiteit kan immers niet op bestelling geleverd worden en "culturele gemeenschappen" kunnen niet, gelijk een machine, in elkaar worden gezet.

Immers raakt U datgene wat leeft in het hart van de mens; culturele arbeid en prestaties worden gedragen door een geestelijke, innerlijke gezindheid. Van harte wens ik U toe, dat de Overijsselse sfeer U datgene mag bieden wat noodzakelijk is voor een vruchtbare arbeid.

Ook in deze provincie, waar "het rijke en zinvolle eigene" gelukkig nog altijd gevonden wordt, wordt met grote belangstelling naar het resultaat van Uw arbeid, welke immers naar vele zijden voor de praktijk van morgen van betekenis kan zijn, uitgezien.

De strijd om het behoud, de verdieping en de verdere groei van het cultuurbezit in Overijssel is nog lang niet uitgestreden en dit moment zal stellig nimmer aanbreken. In onze steden en dorpen is gelukkig het inzicht, dat het hier om onvervangbare waarden gaat, groeiende; met respect memoreer ik de toegewijde arbeid van meerderen in ons gewest, die zich met hun gehele persoon geven; daarnaast kan gewezen worden op allerlei verenigingen die activiteit ontwikkelen in plaatselijk of regionaal verband. Deze ontwikkeling van het particulier initiatief blijft de voorwaarde voor een gezonde groei van het culturele leven in ons gewest, waarbij echter de Overheid bereid zal moeten zijn de behulpzame hand te bieden.

Welnu, bij dit alles zal het Nationaal Overleg voor Gewestelijke Cultuur niet gemist kunnen worden, integendeel zal dit "overleg" er mede toe kunnen leiden, dat op dit voor velen moeilijk begaanbare terrein de juiste weg wordt gevonden.

Met het uitspreken van het vertrouwen dat ook dit 5e congres daartoe dienstbaar zal zijn, verklaar ik, dames en heren, dit congres gaarne voor geopend.

De voorzitter dankt de waarnemend Commissaris hartelijk voor de zeer persoonlijke wijze, waaruit zo overduidelijk zijn belangstelling voor het werk van het Nationaal Overleg voor Gewestelijke Cultuur spreekt, waarop hij het congres officieel voor geopend verklaarde, en geeft dan het woord aan de algemene inleider, Mr O.V.L. Guermonprez.

Algemene Inleiding,

door Mr O.V.L. Guermonprez, directeur Volkshogeschool Bergen Nh.

Het is een moeilijke opdracht om een algemene inleiding te houden over de plaatselijke culturele gemeenschappen, want het algemene is hier juist het bijzondere, niet-uniforme.

Het ware mogelijk een cultuur-sociologische beschouwing te geven en op sombere wijze in te gaan op het zo geliefkoosde thema van de vereenzaamde mens in de tot massificering en andere verschrikkingen leidende moderne stad, maar het lijkt mij toe, dat aan dergelijke bespiegelingen weinig behoefte bestaat.

Het is ook niet de bedoeling een inventaris op te maken van wat er in ons land aan plaatselijke gemeenschappen bestaat, hetgeen trouwens niet alleen saai voor U maar ook bijzonder moeilijk voor mij zou zijn, Juist omdat deze gemeenschappen zo typisch plaatselijk zijn, vindt men ze nergens geregistreerd, zodat men, zelfs in het eigen gewest, telkens weer voor verrassingen staat.

Liever wil ik mij er dan ook toe beperken, enkele algemene gedachten naar voren te brengen als grondslag voor de verdere besprekingen, waarbij uiteraard de uiteenzettingen van de Heren van Eupen en Harmsma over twee concrete voorbeelden uit de praktijk nog waardevoller stof zullen leveren.

Waar men de plaatselijke gemeenschappen veelal als typisch na-oorlogsverschijnsel ziet, is het wellicht goed hier nog even te herinneren aan het initiatief hetwelk de voorzitter van ons congres hier, Mr Linthorst Homan, als toenmalig Commissaris der Koningin in Groningen, vóór de oorlog nam als antwoord op de toespraak van Koningin Wilhelmina, waarin deze haar oproep tot geestelijke herbewapening tot het Nederlandse volk richtte. Nog geen 14 dagen na deze rede was de "Groninger Gemeenschap" een feit. De eerste bijeenkomst werd bijgewoond door ruim duizend mensen en binnen een half jaar was f. 130.000.-- bijeengebracht! Het doel van de Gemeenschap was "werkzaam te zijn ter bevordering van het saamhorigheidsgevoel, het nationaal besef en de culturele en sociale belangen der bevolking der provincie Groningen". Een doelstelling, die men wilde nastreven in samenwerking met de bestaande organisaties. Het bestuurslid Dr Bruins Slot wees op de noodzaak van een algemene samenwerking, maar waarschuwde ervoor dat hier geen Christelijke of ideologische "eenheidsbasis" onder geschoven moest worden. Men moest zich richten, aldus Dr Bruins Slot, op het concrete, materiële basiswerk.

De Groninger Gemeenschap heeft haar activiteit beëindigd, doch haar gedachte werkt door. Het is ook nauwelijks toevallig, dat van de vijf nog in leven zijnde personen, die destijds het bestuur vormden, niet alleen de voorzitter hier aanwezig is, maar ook Dr van der Wielen, thans voorzitter van de Fryske Kultuerried, en dat een derde, de Heer Molendijk, thans voorzitter van de zo actieve Amersfoortse Gemeenschap, slechts door de toevallige omstandigheid van een buitenlandse reis ontbreekt. Een ander voorbeeld van een thans "verdwenen" Gemeenschap, die duidelijke invloed heeft achtergelaten, is die van Rotterdam, waar men tijdens de oorlog de problemen van de grote stad grondig heeft doordacht en als resultaat daarvan een "gemeenschap" heeft voorbereid, waarin de nadruk

werd gelegd op een goede geleding in wijken, een gedachte die nog steeds doorwerkt.

In Zaandam ontstond na de oorlog een - overigens nog wèl bloeiende! - gemeenschap, die weer op andere wijze aansloot op wat tijdens de oorlog gegroeid was, nl. op de illegale noodorganisaties per straat, uitdrukking van het solidariteitsgevoel bij het verkrijgen van levensmiddelen (de indeling per straat gaat er trouwens tot 18e eeuwse voorlopers terug!). De gemeenschap van een gehele droogmakerij, die bestuurlijk over alle nabuurgemeenten verdeeld is, werd nagestreefd door de Schermer Gemeenschap. De sfeer, waarin dit gebeurde, vindt U in een passage uit een eerste verslag: "Toen in de week na de bevrijding voor een duizendtal inwoners van de Schermer het woord werd gevoerd door een boerin, een illegaal werker, een pastoor en een predikant en de volksliederen door allen geestdriftig werden meegezongen, was eigenlijk de Schermer Gemeenschap er al." In Augustus 1945 is zij, door 20 ingezetenen uit alle gezindten en groepen van de bevolking, officieel in het leven geroepen. Het in de oorlog gemeenschappelijk beleefde wordt er nog steeds gemeenschappelijk herdacht.

Tal van andere gemeenschappen uit diezelfde tijd stammend, zouden nog te noemen zijn. Sommige, als die in Drachten, waar men niet meer van hoort, maar waar de intensieve gemeenschappelijke doordenking van de geestelijke grondslagen in die tijd toch zeer waardevol is geweest, andere, als die hier in Zwolle, die nog steeds actief zijn.

Slechts de naam van het weliswaar slechts kort bestaan hebbend "Nationaal Instituut", hetwelk o.a. trachtte een "binding" (dit was ook de naam van het orgaan van het Instituut!) voor al deze plaatselijke gemeenschappen te vormen, zij hier nog genoemd.

Al moge ik tot nu toe slechts "gemeenschappen" genoemd hebben, wanneer ik mijn opdracht goed verstaan heb, is het niet de bedoeling mij uitsluitend tot die instellingen te beperken, die letterlijk de naam "plaatselijke gemeenschap" dragen, maar gelijksoortige instellingen erbij te betrekken, ook al werken zij onder andere naam, zoals dit trouwens bij de door de Heren van Eupen en Harmsma te bespreken voorbeelden direkt reeds het geval is.

Wie het woord plaatselijke gemeenschap hoort, kan het gevoel hebben tegenover een "Program" te staan, want tenzij hij de illusie mocht hebben, dat de betrokken plaats nog inderdaad een gemeenschap zou zijn, voelt hij hier de wens als vader van het woord en van de instelling. Merkw aardig genoeg kan men in een naburige gemeente een praktisch gelijke instelling ontmoeten onder de naam van Culturele Raad, of met nog wat minder pretentie ook Culturele Commissie. Hier denkt men in de allereerste plaats aan een lichaam met een "zakelijke functie" (wanneer men althans cultureel niet zonder meer onzakelijk vindt!).

In de praktijk liggen de instellingen van beider naam dicht genoeg bijeen, om ze inderdaad samen te behandelen. Ook om het wenselijk te maken beider aspecten nader te bezien, het zakelijke, functionele en het programmatische.

Ik zou graag beginnen met het eerste aspect - het functionele - . Op het eerste gezicht lijkt dit - zeker in deze tijd van ordening - bij-

zonder voor de hand liggend, hoogstens bevreemdend, dat het nog niet overal verwezenlijkt is en dat er nog geen wet voor is.

Waarom immers zouden ook de culturele organisaties in een plaats zich niet organiseren in enigerlei vorm van samenwerking - natuurlijk niet te ver, want wie zal zo dwaas wezen, om maar een stukje eigen zelfstandigheid op te geven - maar juist zo ver, dat men kan vergaderen, overleggen om elkaar niet al te veel in de wielen te rijden en misschien een enkele keer op een nationale feestdag trachten iets gezamenlijks te doen.

Het agenda-bureau is hiervan de meest simpele vorm. Een heel belangrijk onderdeel kan zijn: het gemeenschappelijk strijden voor meer subsidie en vooral het "erbij zijn" wanneer de pot verdeeld of het advies uitgebracht wordt. Wie zou daar niet bij willen zijn, om te voorkomen, dat de collega-organisatie te veel en men zelf te weinig krijgt.

Een dergelijke raad of commissie, met beperkte bevoegdheden, kan overigens uitstekend werk doen. Ook al ziet men de "kleine" kanten die eraan vast zitten, een eenvoudig overleg over wat men op cultureel gebied in een bepaalde plaats gemeenschappelijk kan bereiken, is in wezen te zien als een "goede zaak".

Een "goede" zaak die echter toch plaats voor plaats met de nodige kritische zin gehanteerd en bekeken dient te worden, omdat de gevaren niet ontbreken. Men kan dit streven naar zulk een cultureel overleg zien als één der uitvloeisels van de algemene tendens tot ordening en vergelijken met de P.B.O. Ook hier geldt in theorie:

niet van boven af, maar van onder op, (waarbij men somtijds te veel ervan uitgaat, dat overheid altijd van boven af komt en de organisatie altijd van onder op, en wel eens over het hoofd ziet, dat ook organisaties in feite zeer van boven af geregeerd kunnen worden.)

Moge de ervaring met de P.B.O. ons waarschuwen voor het gevaar van versterking, van gecompliceerdheid, een juist bij culturele zaken groot gevaar! Met deze waarschuwing op zak kan goed werk gedaan worden, maar dus vooral ruimte laten voor nieuwe initiatieven, voor "de wilde bloemen", die vaak de meest oorspronkelijke en waardevolle zijn!

Van de zijde van de gemeentelijke overheid.

Voor een gemeentebestuur is het van belang, om het contact en de samenwerking tussen gemeentebestuur en burgerij te bevorderen. Het terrein van het culturele leven, bij uitstek een zaak van particulier initiatief enerzijds, van subsidiëring anderzijds, leent zich hier in het bijzonder toe; oprichting van enigerlei centraal lichaam voor raad en bijstand aan het gemeentebestuur kan daartoe zeer nuttig zijn. De Staatscommissie "Bestuursvorm Grote Gemeenten" spreekt hier over de mogelijkheid van "bijzondere raden", die men zich b.v. voor kunst en cultuur zou kunnen denken en van "wijk-raden" voor stadswijken, die juist ook op cultureel terrein een plaats zouden hebben.

(In het door de Staatscommissie vervaardigde wetsontwerp worden stichting, samenstelling, werkwijze, bevoegdheden enz. geheel aan de gemeenteraad overgelaten, alleen is voorgesteld deze raden geen bevoegdheden te geven tot het instellen van straf en belasting).

Wat hier voor de "grote gemeenten" is ontworpen, kan ook voor kleinere toepassing vinden.

De vraag stelt zich: wie moet initiatief nemen? Gemeentebestuur? Burgemeester persoonlijk? of verenigingen? of particulieren? Een uniform antwoord is uitgesloten, vast staat m.i. slechts, dat uiteindelijk alle hier genoemde instanties bij de verwezenlijking van harte betrokken dienen te zijn. Wie er het initiatief toe neemt, is dan van ondergeschikt belang en afhankelijk van de plaatselijke situatie.

Moet het bestuur of de raad een rechtstreeks vertegenwoordigend karakter hebben, in die zin, dat de samenstelling door de organisaties geschiedt of moet gezocht worden naar een groep personen, die geacht kunnen worden het vertrouwen van de verschillende groepen te hebben?

Ook hier is een uniform antwoord moeilijk te geven, afhankelijk van situatie en beschikbare personen.

Rechtstreekse vertegenwoordiging kan betere basis geven, maar ook meer kans op belangen vertegenwoordiging met als direct gevolg, minder stuwkracht voor al wat gemeenschappelijk is, waarbij dan een opbouw van secties, die wel op de vertegenwoordiging gebaseerd zijn en die geleidelijk aan hun invloed op het geheel krijgen, een goede aanvulling kan zijn.

Welke plaats dienen gemeentebestuur en burgemeester in te nemen? Naast voorbeelden waar de burgemeester het geheel bezielt, leidt en beheerst, zijn er andere, waar naar een angstvallige scheiding van machten wordt gestreefd en de gemeenschap of culturele raad gezien wordt als het particuliere lichaam, hetwelk bij de overheid voor de culturele belangen der bevolking pleit en strijdt. In vergelijking met het bedrijfsleven: De kern van de arbeiders die bij de directie voor de personeelsbelangen opkomt en daarover overleg pleegt, waar tegenover de "Ondernemingsraden" staan, waarbij de directeur een wezenlijk deel van het geheel vormt en tevens de voorzittersplaats inneemt. Neemt men de moderne ondernemingsraad, waarin men de gemeenschap van de onderneming als geheel ziet en de personeelsvertegenwoordiging geen formaliteit is maar een reële invloed heeft, dan is het voorbeeld niet verwerpelijk. Denkt men aan meer patriarchale voorbeelden, dan zij men op zijn hoede.

Een ontwikkeling waarbij een burgemeester of wethouder tijdens de eerste periode na de oprichting nog een leidende plaats inneemt, maar zodra de mogelijkheid zich voordoet, een bescheidener plaats gaat innemen, heeft hier en daar de goede resultaten van wijze zelfbeperking aangetoond. Het gaat overigens niet alleen om de plaats van de burgemeester of wethouder, maar vaak evenzeer om die van de functionaris, die het dagelijkswerk zal uitvoeren.

Op plaatsen of wijken van enige omvang en met een redelijke activiteit doet zich spoedig de behoefte voor aan iemand, die er niet alleen zijn vrije tijd aan geeft, maar ook het geheel of een deel van zijn werktijd en die bovendien liefst over enigerlei administratief apparaat beschikt. Dat hier, zowel met het oog op de financiering als op technische faciliteiten, - b.v. het makkelijker toegang krijgen tot velerlei hulpmiddelen die een gemeentelijke overheid ter beschikking kan stellen - , spoedig gedacht wordt aan een gemeente-ambtenaar, ligt voor de hand.

Dat menig gemeentebestuur hieraan meewerkt is toe te juichen. Maar dient ook hier de wijsheid niet bewonderd te worden, die diverse gemeentebesturen ten toon stellen door de stap volledig te doen, en hun ambtenaar dan ook, althans voor het overeengekomen deel van de tijd, werkelijk in dienst van de "gemeenschap" of culturele raad stellen, d.w.z. dat slechts van dit bestuur de orders kunnen komen?

Ook dan blijft er somtijds de angst - bijv. uitgesproken door Dr Schröder - dat met behulp van zulk een apparaat te lichtvaardig werk ter hand genomen zou worden, dat eigenlijk bij de verenigingen thuis zou horen.

Een angst, die echter moeilijk tot afwijzing kan leiden, wel tot waakzaamheid. Een waakzaamheid die overigens soepeler en meer op de werkelijkheid gericht zou mogen zijn, dan de somtijds ontmoete houding van argwaan en bij voorbaat afwijzen.

De spanning tussen gemeenschap en persoon is overal onvermijdelijk, hoezeer beide elkaar in theorie ook behoeven: geen gezonde gemeenschap immers zonder waardevolle personen, geen volledige ontplooiing van de persoon dan in een gemeenschap met anderen. Men denke zelfs aan het gezin en aan de verenigingen zelf, bijv. in zang- en toneelverenigingen aan de spanning tussen enerzijds het streven naar solisme en anderzijds de discipline terwille van de gemeenschappelijke prestatie niet alleen, wanneer ieder ook de minder begaafde, in het geheel betrokken is. Zo zal ook een zekere spanning tussen verenigingsbelang en gemeenschappelijk optrekken in plaatselijke gemeenschap of culturele raad niet altijd te vermijden zijn.

Het in gemeenschappelijk beraad zorgvuldig afwegen van het een tegenover het ander en het doordenken van wat men eigenlijk wil, kan vaak op zich zelf reeds de moeite waard zijn!

Ziet men de vraag: gaat het om "de Gemeenschap" of om het "verenigingsbelang", te scherp, dan vergeet men licht dat er een derde doelstelling mogelijk is: de concrete mensen en hun culturele ontplooiingsmogelijkheden. Een bezinning die bijzonder waardevol kan zijn!

Duidelijk is het, dat zich ook de vraag zal voordoen: tot welke gebieden strekt zich de werkzaamheid van een plaatselijke gemeenschap of culturele raad uit?

Geeft hier de 2e benaming een duidelijke afbakening tot het gebied van de cultuur, het "gemeenschaps"-begrip laat heel wat meer ruimte open. Is hier niet ook het hele sociale gebied een wezenlijk onderdeel? En waarom niet ook sport en jeugdzaken hieronder te vatten?

Ook al beschouwen wij hier, in het kader van het N.O.G.C., uiteraard speciaal de culturele aspecten, het lijkt mij goed toe, te constateren, dat plaatselijk een dergelijke beperking zeker niet noodzakelijk is, al zal een scheiden van het werk in secties geboden zijn.

Waar gemeenschappelijk overleg van alles wat in een plaats werkzaam is op het gebied van maatschappelijk werk, van sport, van jeugdzaken of wat dan ook, nuttig kan zijn, is ruimte voor een raad, commissie of ander lichaam, hetwelk zeer wel een sectie van een plaatselijke gemeenschap kan zijn. Bij de meeste plaatselijke gemeenschappen komt immers naast het functionele aspect ter bevordering van het culturele leven ter plaatse, het programmatische; bevordering van de gemeenschapszin, bestaan van een zeker gevoel van verbondenheid en van "burgerschapszin", waarbij een beperking tot het

culturele niet nodig is. Men kan hier denken aan het Amerikaanse community development: al datgene waar de bevolking zelf actief deelneemt aan verwezenlijking van bepaalde gemeenschappelijke doeleinden. Community development vindt men ook in economische zin, b.v. bij tunnelbouw, waterwegen, etc. Het is goed dat een "gemeenschap" ook in deze richting kan werken; men reglementere dus niet te veel!

Wie eenmaal aan het ordenen, samenwerken en overkoepelen is, zal licht tot een nog weer volgende koepel komen. Waarom geen landelijke gemeenschap der gemeenschappen?

Kan overleg en kennis nemen van elkanders initiatieven inderdaad niet waardevol zijn? Men zal altijd van elkander kunnen leren en één conferentie meer of minder in de agenda, zo volgeboekt als die dergenen, die toch reeds onder deze zeer bijzondere werkzaamheid lijden, merkt men nauwelijks.

Het is een min of meer subtiële vraag, op welk punt de overorganisatie aangebroken is; hier dan ook alleen als vraag te stellen. Persoonlijk lijkt mij een kennismaking van elkanders initiatieven en bijzondere ervaringen via uitwisseling van jaarverslagen en via publicatie van de meest bijzondere in algemeen toegankelijke tijdschriften zeer waardevol, evenals een min of meer incidenteel regionaal contact, bijv. via de gewestelijke culturele raden.

Dit regionale contact vooral hierom, omdat daar somtijds concrete mogelijkheden van samenwerking liggen. Men denke aan tournee's, aan reizende tentoonstellingen e.d. En tevens ook, omdat hier nog een samenkomen van de in dit werk actieve "particulieren" mogelijk is en de kans op een steeds sterker concentreren van de contacten in handen van de specialisten en functionarissen niet nog sterker bevorderd wordt.

Een ontwikkeling overigens, die zeker niet geheel te vermijden is, die men over de gehele lijn van het culturele en sociale werk ontmoet, en die op zichzelf een bestudering en bespreking waard zou zijn!

Daar het op dit gebied echter voor een belangrijk deel gaat om cultureel leven uit vrije tijd ontsproten en om burgerschapszin van allen, is waakzaamheid juist hier zeker wel geboden.

Een enkel woord thans nog over het meer programmatische "gemeenschapsbevorderende" aspect der plaatselijke gemeenschappen.

Toen elke organisatorische samenwerking verboden was, bloeide de gedachte der "gemeenschap", d.w.z. van de samenwerking van allen die "ergens" tesamen waren geplaatst (Guillaume v.d. Graft: "het leven is niet zo, dat gevraagd wordt waar men wonen wil, evenmin als waar men geboren wil worden; men wordt eenvoudig geboren en men komt eenvoudig ergens te wonen"). Direct na de oorlog duurde deze bloei nog even door, daarna kwamen de reacties. Eén ervan was de volgende: niet de gemeenschap die op de feitelijkheid van het nabuur zijn berust, is belangrijk - deze is zelfs in zekere zin gevaarlijk - maar die, welke berust op de gelijkheid van godsdienst of gezindte is veruit primair. Bovendien is de moderne mens in tal van functionele verbanden opgenomen, die de plaatselijke grenzen doorbreken.

De Vries Reilingh constateert in een inleiding voor Noordhollandse burgemeesters dat het gemeenschapsleven in eigen kring is toegenomen, doch dat van de totaliteit is afgenomen. Ten aanzien van een ander, toch enigermate verwant terrein, nl. dat der buurthuizen besprak Dr v.d. Wielen een klein jaar geleden op deze zelfde plaats voor onze gastvrouw "stichting" het zelfde vraagstuk, wijzende op het gevaar deze samenwerkingsgedachte in de antithese te betrekken. Wanneer dit toch gebeurt, dan ligt de oorzaak soms bij hen, die het "gemeenschaps" aspect te veel "overspannen", en er meer "idee" der algemeenheid in willen leggen dan mogelijk is. Wie er zich immers werkelijk op richten wil het geheel te omvatten en voor allen de burgerschapszin en het gevoel van verantwoordelijkheid te bevorderen, dient deze "allen" te aanvaarden in hun bestaande relaties, opvattingen en principiële organisaties, voor velen immers waarmerk der Nederlandse echtheid. Wie hiermee geen rekening houdt, roept de tegenstelling op; wie evenwel omgekeerd achter elk woord en elk voorstel van samenwerking of gemeenschap spoken van aantasting van geestelijke vrijheid en soevereiniteit ziet, loopt de kans hierdoor niet alleen verlamdend te werken, maar daardoor tevens op de duur al te felle reacties wakker te roepen. Men moge een bepaald minimum aan samenwerking met Dr de Vries Reilingh in diens door het P.B.F. gepubliceerd cultureel sociografisch rapport over enkele gemeenten in Noordholland, als een prijs voor de geestelijke vrijheid zien, of nog wat positiever waarden, mij komt het voor dat het gevoel, dat de feitelijkheid van het nabuur zijn ook iets met de "naaste" te maken heeft en van wezenlijk belang is, weer toeneemt. En dat daar waar de consequenties van een allen omvattende samenwerking goed doordacht zijn, met beleid en overtuiging gezamenlijk gebouwd kan worden.

Een formulering als die der Velzer Gemeenschap - zij onthoudt zich in beginsel van iedere actie of uiting tegen welk een "belangrijk deel van het volk onoverkomelijke principiële bezwaren heeft" - blijkt, al klinkt het wat negatief, zeer positief te kunnen werken.

Er is behalve de hier genoemde in de naoorlogse jaren nog een 2e reactie op de gemeenschapsgedachten te bemerken.

Is "Gemeenschap" nog wel een realiteit in een tijd waarin "eenzaamheid" kenmerk is van de moderne mens? Eenzaamheid, die men niet weerspiegeld ziet in litteratuur, waarvan de ver-voóroorlogse Kafka thans nog een symbool lijkt te zijn. Is de gedachte ener plaatselijke gemeenschap een late nabloei van vroegere gemeenschapsidealen en daardoor in deze tijd, gedoemd tot onvruchtbaarheid, een mooi woord zonder aansluiting op het werkelijke "existentiële" leven? Of een veel te pretentieuze aanpak, om die eenzaamheid te lijf te gaan door in dorp, stad of wijk het gevoel van saamhorigheid en eigen aktiviteit te vergroten?

Wie de geschiedenis van plaatselijke gemeenschappen en wijkraden sedert 1945 overziet, zal inderdaad allereerst geneigd zijn over een mislukking te spreken. Datgene wat men zich in de hoogstgestemde ogenblikken hiervan heeft voorgesteld, is ongetwijfeld niet bereikt. Waarom niet? Teveel vertrouwd op organisatorische opzet voor iets wat tentslotte slechts kan

groeien uit persoonlijke en gemeenschappelijke instelling? Teveel geloofd in behoefte aan "gemeenschap"? Te sterk teruggeblikt naar een al dan niet reëel bestaan hebbende werkelijke dorps- of wijkgemeenschap?

Gaat onze gehele samenleving, ook ten plattelande of wat daar nog voor doorgaat, niet in die stedelijk-individualistische richting, waarin het onafhankelijk zijn van de naaste omgeving, het bewuste zoeken van vrienden, cultuur en vermaak niet als een verlies, maar als een grote stap voorwaarts wordt beschouwd in vergelijking met de voorbije, geromantiseerde periode van burenhulp, maar ook van burenroddel, van gemeenschap, maar ook van sterke beknotting van persoonlijke vrijheid. Zijn plaatselijke gemeenschappen en wijkraden niet min of meer gestrand, omdat ze hierin tegen de draad, tegen een niet te stuiten en bovendien toe te juichen ontwikkeling in wilden gaan?

Deze vraag stellen is haar ten dele beantwoorden. Waar een gemeenschap of wijkraad bewust of onbewust gedragen wordt door een "terug" verlangen, door een heimwee naar het oude, is een werkelijk slagen uitgesloten.

Een andere vraag is echter, of met deze individualistische bewustwording het laatste woord in deze ontwikkelingsgang gezegd is. Is hier niet een volgende stap het bewust aanvaarden, als zelfstandige persoon, van een verantwoordelijkheid voor de groep, waarin men hoe dan ook, woont en leeft, en van een, zij het beperkte afhankelijkheid van elkander?

Tot ons bestaan behoort het, hoe dan ook, geplaatst zijn in een omgeving.

Een tijd als de huidige, met zijn woningtoewijzing (of afwijzing) in plaats van woningkeuze, met zijn grote mobiliteit van platteland naar industriegebied, heeft wellicht meer dan een voorgaande behoefte aan een versterking van deze gevoelens. Een eenvoudige en uit vrije keuze stammend, niet overspannen, niet tot ideologie of wetmatigheid verheven gevoel van verbondenheid, van iets met elkaar te maken hebben, een eenvoudig gevoel ook, om van elkaars nabijheid te "profiteren", om gemeenschappelijk iets op te zetten, wat men in kleinere groep niet of minder goed zou kunnen doen.

Daarop kan de gedachte van "gemeenschap" ook thans gebaseerd zijn, nuchter, zakelijk, maar toch juist met die overtuiging en die fantasie er achter, die opbouwend werk mogelijk maakt. De onder andere naam in deze kring welbekende le Maire in zijn zwerftocht langs de duizend eilanden der Nederlandse gemeenten merkt omtrent het culturele werk op; "Iets echter behoort in henzelf te leven, omdat geen enkele werkzaamheid tot een topprestatie kan worden gevoerd wanneer de artistieke veeg ontbreekt. Het verstand alleen kan niet de vernieuwing brengen. Immers gloed en fantasie, oorspronkelijkheid en waarlijk scheppend werk stammen geenszins uit het denken, maar plegen over te drijven uit dat grensgebied van het bewustzijn, waar de verbeelding stoeiend de inspiratie uitdaagt". Zo zie ik tenslotte dit werk, hoe nuchter en zakelijk ook op te zetten, met hoeveel critiek ook steeds weer te benaderen en te behoeden voor overdrevenheden, als iets wat zeer de moeite waard is, hetgeen ongetwijfeld des te duidelijker zal blijken, wanneer U zo dadelijk van de heren van Eupen en Harmsma horen zult wat in de praktijk te bereiken is.

Wanneer U vraagt: Moeten wij dan centraal gaan bevorderen, dat er

plaatselijke gemeenschappen komen? Uit het bovenstaande blijkt duidelijk, dat het antwoord hierop moet zijn: nee, het wezen van deze gemeenschappen is het plaatselijke. Uit de plaats zelf zal het initiatief nodig zijn. Kunnen wij richtlijnen of een handleiding geven? Het lijkt mij uitermate moeilijk - hoe groot is niet het verschil tussen plaatselijke gemeenschappen van de kleine stad en grote stad, hoe sterk verschillen niet van plaats tot plaats de structuur van de bevolking en van het verenigingsleven? Wel is uit de mislukkingen te leren: denk goed door waar 't om gaat en begin met de meest eenvoudige en voor de hand liggende taken: elkaar niet hinderen, agenda, subsidies, outillage; gemeenschappelijke feestvieringen e.d. om, naarmate het onderlinge vertrouwen groeit, uit te breiden. En waar ligt de gemeente; waar niet nog een groot program op cultureel gebied te verwezenlijken valt op het gebied van de outillage, de kader-vorming, de feestviering, de uiterlijke verzorging van straat en huis en waar een samenwerking van particulier initiatief en overheid in een aan de plaatselijke situatie aangepaste vorm van culturele commissie, raad of gemeenschap, de verwezenlijking van zulk een program niet zou ten goede komen?

Culturele gemeenschappen in een stedelijke samenleving
door Th.B.M. van Eupen, wethouder van Onderwijs en Culturele Zaken
van Eindhoven.

Mijn opdracht is te spreken over de concrete situatie in de stad Eindhoven. Ik acht mij dus ontheven van de plicht om een theoretische uiteenzetting te geven.

Eindhoven omvat binnen Eindhoven zelf en in de 5 randgemeenten, waarmee het door annexatie werd uitgebreid, 160.000 inwoners. Terwijl men theoretisch wellicht zou verwachten, dat door dit ontstaan binnen de stad wijkgemeenschappen aangetroffen moeten worden, klopt dat in de praktijk volstrekt niet. Behalve de speeltuinverenigingen en de buurtverenigingen, die voornamelijk op "Lichtjesdag" (bevrijding van Eindhoven, 18 September) in actie komen, is er niets dat aan een wijk (gemeenschap) gebonden is. Wel vindt men in de wijken zangkoren, muziekkorpsen, toneelverenigingen en dergelijken.

De zangkoren - 12 in getal met ca 1000 leden - beseften het eerst de gemeenschappelijke interessen, die vooral terzake der subsidiëringen beter gezamenlijk behandeld kunnen worden: zij stichtten de Bond van Eindhovense Zangverenigingen.

Deze bond is dus een overkoepelend orgaan, op de eerste plaats in het leven geroepen voor de uitvoering van de gemeentelijke subsidieregeling. Ten behoeve van de bij deze Bond aangesloten verenigingen wordt jaarlijks een subsidie toegekend van f. 5.-- per aan de subsidie-concerten medewerkend lid.

Tevens ontvangt de Bond jaarlijks een bedrag van f. 1.000.--, welk bedrag moet worden verdeeld onder de aangesloten verenigingen op basis van de geleverde prestaties. De verdeling geschiedt door een uit drie leden bestaande Commissie van Toezicht, als regel in vijf gelijke bedragen van elk f. 200.--.

Aanvankelijk geschiedde de verdeling naar aanleiding van een concours. De verenigingen zelf kwamen daartegen in verzet, omdat het concours geen maatstaf geeft voor het gewone werken. Daarom geschiedt nu de beoordeling door de Commissie van Toezicht niet alleen op de uitvoeringen maar ook het werken op de repetities wordt in aanmerking genomen.

De Eindhovense zangverenigingen, die kooruitvoeringen geven met medewerking van beroepsorkesten en beroepssolisten, kunnen daarnaast voor ten hoogste een openbaar concert per jaar een bijdrage krijgen uit het Cultuurfonds in een eventueel exploitatietekort.

Ook de 18 Eindhovense muziekkorpsen zijn verenigd in de Bond van Eindhovense Harmonieën en Fanfaregezelschappen. De aangesloten korpsen ontvangen een jaarlijks subsidie van f. 10.-- per aan subsidieconcerten medewerkende muzikant. Tevens ontvangt de Bond jaarlijks een bedrag van f. 2.000.--, welk bedrag eveneens moet worden verdeeld onder de aangesloten gezelschappen op basis van de geleverde prestaties op een tweejaarlijks muziekconкурс.

De in Eindhoven gevestigde amateurtoneelverenigingen ontvangen onder

bepaalde voorwaarden jaarlijks een basis-subsidie van f. 250.--, terwijl zij op advies van een jury jaarlijks in aanmerking kunnen komen voor een prestatie-subsidie. De amateurtoneelverenigingen zijn niet in een plaatselijke bond verenigd, maar de individuele verenigingen moeten aangesloten zijn bij een door Burgemeester en Wethouders erkende centrale organisatie voor de bevordering van het amateurtoneel.

Ten aanzien van de bedrijfsgemeenschappen kan het volgende gezegd worden. Praktisch ieder groot bedrijf in Eindhoven heeft zijn eigen personeelsvereniging, die weinig meer doet dan de ontspanning van haar leden te bevorderen. Niet alleen de personeelsleden zijn erbij aangesloten, maar wanneer door deze personeelsverenigingen een concert wordt georganiseerd, een toneeluitvoering etc., dan is dat vanzelfsprekend ook voor de gezinsleden bedoeld.

Dit is dus duidelijk een aparte groep, die in eigen gemeenschap deze receptieve cultuur verzorgt, maar zich ook beweegt op het terrein van de actieve cultuur, met eigen orkest, eigen toneelvereniging enz.

Een vraag is of deze bedrijfsgemeenschappen gewenst zijn of niet, maar dit is in deze vergadering niet aan de orde.

Typerend voor een stad als Eindhoven is - wat de organisatie van de receptieve cultuur betreft, dus bezoek aan concert, toneel, opera - dat er praktisch alleen abonnementsvoorstellingen zijn en geen vrije voorstellingen.

Er wordt thans - met name door de Culturele Raad - naar gestreefd, waar het mogelijk is, te komen tot vrije voorstellingen. De moeilijkheid is, dat praktisch niemand, d.w.z. noch het toneelgezelschap, noch de theaterdirectie het risico aan'urft. Enige experimenten zijn volkomen mislukt en het is thans niet hoopgevend een experiment te organiseren.

Thans wil ik enige aspecten van de culturele gemeenschap - bij ons de Culturele Raad genoemd - bespreken.

Bij besluit van de Raad der Gemeente Eindhoven van 7 Maart 1949 werd de "Culturele Raad in de Gemeente Eindhoven" ingesteld. Deze Raad dient in alle aangelegenheden op cultureel gebied Burgemeester en Wethouders desgevraagd van advies en doet aan het Gemeentebestuur ook ongevraagd alle zodanige voorstellen en mededelingen als hij voor het cultureel welzijn van Eindhoven van belang acht. Tevens kan hij raad verstrekken en inlichtingen geven aan in deze gemeente gevestigde verenigingen en instellingen, die zich op cultureel terrein bewegen. De leden van de Culturele Raad worden op voordracht van Burgemeester en Wethouders benoemd door de Gemeenteraad voor de tijd van drie jaar. Behalve een voorzitter zijn er tien leden. De leden zijn geen vertegenwoordigers der belanghebbende organisaties, maar personen, die door hun kundigheid en door hun sociale verantwoordelijkheid voor die taak geschikt zijn.

In de Culturele Raad zijn alle richtingen vertegenwoordigd, hij is bewust klein in aantal gehouden, terwijl tegen verpolitieking ten zeerste wordt gewaakt.

De Culturele Raad heeft een eigen secretaris, maar hij ontvangt assistentie van het Bureau Culturele Zaken ten Stadhuis. Een hoofdamtenaar van dit bureau maakt alle vergaderingen mee en is contactpersoon tussen B. en W. en de Culturele Raad.

De binnengekomen subsidie-aanvragen worden door Burgemeester en Wethouders,

wanneer niet onmiddellijk blijkt, dat deze niet subsidiabel zijn, aan de Culturele Raad om advies doorgegeven.

Zij adviseerde over de geschiedschrijving van de stad; over de (sociale) voorzieningen voor de kunstenaars, die men gaarne binnen de stad wil huisvesten en aan wie - buiten het Van Abbe Museum om - via een eigen stichting een aparte expositiegelegenheid werd verstrekt; over de stadsverfraaiing; over de herleving van het gildewezen en ook over de noodzakelijke steun aan zaken van meer regionaal belang als b.v. het Brabants toneel en het Brabants Orkest.

De Culturele Raad beschikt daarnaast praktisch over de besteding van een Cultuurfonds, waarin ten behoeve van experimenten en voor startsubsidies jaarlijks door de gemeente f. 20.000.-- wordt gestort.

Ten minste 1 x per jaar vergaderen Burgemeester en Wethouders tesamen met de Culturele Raad, teneinde aan die Raad inlichtingen te geven o.m. over de gemeentelijke jaarbegroting. Op die wijze streeft men ernaar de begroting in cultureel opzicht te behoeden voor onevenwichtigheid in de verhouding der diverse bijdragen.

Het eigenlijke regionale contact geschiedt evenwel, buiten de Culturele Raad om, door de betrokken wethouders van de 4 grote gemeenten.

Intern is men te Eindhoven natuurlijk nog niet voldaan. De Culturele Raad begint te streven naar een uitvoerende taak: hij wil coördineren en verlangt naar een eigen apparaat.

Slechts geleid door een reglement van 2 artikelen (zie 1949 Nr 2 Gemeentebblad van Eindhoven, waarvan de tekst aan het slot van deze inleiding is overgenomen) heeft de Culturele Raad gaandeweg zoveel vertrouwen verworven, dat haar adviezen vrijwel altijd zonder belangrijke wijzigingen worden overgenomen.

Een van de belangrijke initiatieven van de Culturele Raad is tenslotte geweest de instelling van het Comité Cultuurbehartiging Schooljeugd. In dit Comité benoemen Burgemeester en Wethouders mensen van het onderwijs en deskundigen op het gebied der diverse kunsten. Het Comité tast niet de verantwoordelijkheid, de plichten of rechten van de ouders aan; het helpt slechts de school aan wie de ouders, althans ten dele, hun verantwoordelijkheid hebben gedelegeerd.

De culturele vorming van de schooljeugd is stééds actief en receptief. De actieve vorming geschiedt zelfstandig door de school; tekenen, handarbeid, muziek, expressie in woord en gebaar. Maar voor het organiseren van voorstellingen is samenwerking via het Comité geboden. Sinds 1952 zijn er concerten, toneel- en balletvoorstellingen, waarvoor de eigen (kleine) bijdrage der leerlingen uit een subsidiepost groot f. 15.000.-- wordt aangevuld. Vrijwillige deelname, zowel van de scholen als van de individuele kinderen, staat als principe voorop.

Maar daarnaast brengt het Comité de kunstenaars in de lagere scholen.

Voor gepraat is geen plaats: de kunstenaars dóén: de beeldhouwer komt met zijn klei in het klaslokaal en gaat vóór de kinderen aan het werk. Een voordrachtskunstenaar, een zanger, een violist en een schilder bezoeken één uur de zesde klasse van alle lagere scholen.

Het schijnt in de lijn der ontwikkelingen te liggen de werkzaamheden van het Comité, dat dan ietwat gewijzigd moet worden, zich ook te doen uit-

strekken tot de jeugdbeweging en tot de jonge mensen, die rechtstreeks in de bedrijven terecht komen. Proeven om deze laatste jeugd onvoorbereid in contact te brengen met b.v. het Brabants Orkest, zijn boven iedere verwachting uitmuntend geslaagd.

1949 Nr. 22
GEMEENTEBLAD VAN EINDHOVEN.

Burgemeester en Wethouders van Eindhoven doen te weten, dat door de Raad dier gemeente in zijn vergadering van 7 Maart 1949 is besloten, vast te stellen de navolgende verordeningen:

A. VERORDENING regelende de Culturele Raad
in de gemeente Eindhoven.

Artikel 1.

De Culturele Raad dient in alle aangelegenheden op cultureel gebied Burgemeester en Wethouders desgevraagd van advies. Hij doet aan Burgemeester en Wethouders ook ongevraagd alle zodanige voorstellen en mededelingen als hij voor het cultureel welzijn van Eindhoven van belang acht. Tevens kan hij raad verstrekken en inlichtingen geven aan in deze gemeente gevestigde verenigingen en instellingen, die zich op cultureel terrein bewegen.

Artikel 2.

De Culturele Raad bestaat, behalve uit een Voorzitter, uit ten hoogste tien leden.

Voorzitter en leden worden op voordracht van Burgemeester en Wethouders benoemd door de Gemeenteraad.

Voorzitter en leden worden benoemd voor de tijd van drie jaren.

In een vacature wordt zo spoedig mogelijk voorzien.

De tussentijds benoemde treedt af op het tijdstip, waarop degene in wiens plaats hij is benoemd, zou zijn afgetreden.

De aftredende leden zijn terstond herbenoembaar.

Artikel 3.

Deze verordening treedt in werking op de dag van haar vaststelling.

Aldus vastgesteld ter openbare vergadering van 7 Maart 1949.

KOLFSCHOTEN, Voorzitter
VAN ELK, Secretaris.

B. VERORDENING op het Cultuurfonds van de
gemeente Eindhoven.

Artikel 1.

1. Het Cultuurfonds heeft ten doel geldelijke steun te verlenen bij de behartiging van culturele belangen in de gemeente Eindhoven.
2. De in het Cultuurfonds gebrachte gelden zullen niet worden aangewend voor het verstrekken van vaste subsidies, die als permanente steun voor verenigingen en instellingen bedoeld zijn.

Artikel 2.

Voor het Cultuurfonds wordt jaarlijks, te beginnen met het jaar 1949, een bij de begroting vast te stellen bedrag beschikbaar gesteld.

Artikel 3.

⌘ Het beheer van het Cultuurfonds berust bij Burgemeester en Wethouders, met dien verstande, dat Burgemeester en Wethouders eerst beschikken over gelden uit het Cultuurfonds, nadat zij zich hebben laten voorlichten door de Culturele Raad en nadat zij de Commissie betreffende de Culturele Zaken hebben gehoord.

Artikel 4.

1. Burgemeester en Wethouders doen van iedere beslissing, door hen genomen met betrekking tot het Cultuurfonds, onmiddellijk mededeling aan de Raad.
2. Burgemeester en Wethouders leggen jaarlijks bij de gemeenterekening aan de Raad over een overzicht van de uitgaven van het Cultuurfonds over het afgelopen jaar, alsmede een overzicht van de op het einde van dat jaar nog in het fonds aanwezige middelen.

Aldus vastgesteld ter openbare vergadering van 7 Maart 1949.

KOLFSCHOTEN, Voorzitter

VAN ELK, Secretaris.

En is hiervan afkondiging geschied, waar het behoort, 19 Juli 1949.

Burgemeester en Wethouders van Eindhoven,
KOLFSCHOTEN.

De Secretaris,
VAN ELK.

Uitgegeven, 19 Juli 1949.

Mij bekend,
De Secretaris van Eindhoven,
VAN ELK.

⌘ Aldus gewijzigd bij de verordening van 14 Juli 1952, in werking getreden op 1 Juli 1952.

Culturele Gemeenschappen ten Plattelande,
door W. Harmsma, Burgemeester van Opsterland.

Indien ik de algemene inleiding van de heer Guermonprez met enkele plattelandsbeelden mag illustreren, zou ik vooraf twee opmerkingen willen maken. In de eerste plaats wordt dikwijls als een dogma aanvaard, dat het platteland, als de natuur in het verhaal van de kunstschilder, altijd achteraan komt. En nu wil ik niet ontkennen, dat allerlei plattelandsstrekken met betrekking tot tal van materiële voorzieningen, inderdaad ver bij "de stad" ten achter liggen, doch dat de plattelander als mens algemeen minder zelfstandig, minder in staat zou zijn tot cultureel werk dan de stedeling, ontken ik. Stellig zou bij een objectief onderzoek op dit punt in vele gevallen de balans ten gunste van het platteland doorslaan.

En in de tweede plaats wil ik gaarne erkennen het verschil in karakter tussen de steden onderling, tussen Amsterdam en Rotterdam en Den Haag, maar daarnaast is ook het platteland geen monotone rimboe, zelfs de streek boven Zwolle niet. Indien de steden onderling verschillen - en dat doen ze - is op het platteland de verscheidenheid stellig niet minder groot! Daar treffen we aan jonge driftige snel industrialiserende dorpen, naast landbouwstrekken, die er nu uitzien als vijftig jaren geleden. Snel groeiende recreatiecentra en oude stadjes, waar iets van de sfeer van vroeger eeuwen is blijven hangen.

En aangezien alle cultureel leven en stellig iedere bevordering daarvan gent moet zijn op het plaatselijk voorhandene - daar zullen we het hier wel over eens zijn - heb ik niet de pretenties U hier een soort model cultuurorganisatie voor te stellen, die overal of elders net zo bruikbaar zou zijn. Integendeel ik kan U alleen iets vertellen over mijn ervaringen in de culturele raad van Opsterland. En als U er hier of daar iets van kunt gebruiken, zal ik daarvoor dankbaar zijn, maar U zult het alleen aangepast aan eigen omstandigheden kunnen toepassen.

Opsterland dan is een uitgestrekte Friese plattelandsgemeente, die beginnende bij Heerenveen zich onder Drachten door over een lengte van 35 à 40 km uitstrekt tot de grens met Groningen en Drente. De gemeente heeft een zeer grote oppervlakte, circa 23000 ha, waarmede zij de vierde is van ons land, doch telt slechts ruim 20000 inwoners, die verdeeld zijn over niet minder dan zeventien dorpen! Gorredijk is het nijverheidscentrum van deze gemeente, terwijl de administratie te Beetsterzwaag is gevestigd. De bevolking is geestelijk rijk geschakeerd van gereformeerd, waarvan belangrijke groepen in het bijzonder artikel 31 onderhouden, tot volslagen buitenkerkelijken, die in sommige dorpen de meerderheid hebben. Ook politiek en maatschappelijk zijn de tegenstellingen groot. Naast vertegenwoordigers van de oude friese landadel wonen er de nazaten van oude anarchistische veenarbeiders. Alleen tegen deze rijk geschakeerde achtergrond kan het werk van de culturele raad worden gezien.

De culturele raad is ruim vijf jaar geleden eigenlijk uit spontane kermisdiscussies in de gemeenteraad geboren. De leden worden door het college van burgemeester en wethouders benoemd. Uiteraard wordt er daarbij naar gestreefd de verschillende dorpen en de uiteenlopende geestelijke en maat-

schappelijke schakeringen zoveel mogelijk in het werk van de raad te betrekken, doch doelbewust wordt niet uitgegaan van de vertegenwoordiging van allerlei organisaties en instellingen. Natuurlijk zijn alle leden direct of indirect wel met een of meer takken cultureel werk in de gemeente verbonden, maar voor alles wordt van hen de bereidheid gevraagd om samen, sprekende met en niet minder luisterende naar anderen, verder te bouwen aan de uitbreiding van het culturele leven. Voorzitter is tot dusver geweest de burgemeester, terwijl een ambtenaar ter secretarie het secretariaat vervult. Het laatste is, vooral in deze tijd, nu zelfs het vakkundig uitkammen van de rijksbegroting voor het gemeentelijk cultureel leven van betekenis kan zijn, ongetwijfeld van belang. De raad heeft het nog steeds zonder statuten en reglementen moeten stellen. Formeel is hij niet meer dan een adviescollege voor het gemeentebestuur, doch praktisch een vrijwel geheel zelfstandig handelend lichaam.

Om te voorkomen, dat dit van boven af ingestelde lichaam ergens in het niet zou blijven zweven, werd hem het beheer van het gemeentelijk cultureel fonds toevertrouwd. In dit fonds wordt uit de gemeentekas jaarlijks aanvankelijk f. 2.500.--, tegenwoordig f. 5.000.--, gestort. Hiermede was een eerste contact met de veelal financieel noodlijdende culturele verenigingen verzekerd! Daarnaast tracht de raad dit contact voortdurend te versterken door de verantwoordelijkheid voor allerlei werk, zelfs als het initiatief van hemzelf is uitgegaan, zoveel mogelijk naar de verenigingen te verleggen. Indien bijvoorbeeld het plan bestaat een toneelcursus op te zetten, worden eerst de besturen van de ruim twintig toneelverenigingen bijeengeroepen en daar de cursus besproken. Alleen indien in deze vergadering het plan wordt aanvaard, gaat de cursus door. De verenigingen moeten de verantwoordelijkheid daarvoor aanvaarden.

Het werk van de culturele raad is in drie woorden samen te vatten: subsidiëren, stimuleren en organiseren. Over elk van deze drie taken enkele opmerkingen.

Bij het subsidiëren worden als regel geen regelmatige, jaarlijkse bijdragen gegeven voor "lopend" werk. De culturele raad gaat met het hem toevertrouwde fonds zuinig om! Indien er van een vereniging een subsidieaanvraag binnenkomt wordt steeds primair de vraag gesteld, wat de vereniging zelf kan doen. Alleen indien blijkt, dat men zelf al het mogelijke gedaan heeft en de onder eigen bereik liggende mogelijkheden inderdaad heeft uitgebuit, bestaat de kans op een bescheiden aanvullend subsidie. Een muziekcorps, dat zijn instrumenten wil vernieuwen zal dus eerst uit het dorp gehaald moeten hebben wat er te halen is, alvorens de culturele raad er een schepje boven op doet. Ook het subsidiebeleid moet een zo sterk mogelijk stimulerend karakter hebben. Vandaar dat nieuwe experimenten, het aanvatten van nieuw werk veel royaler worden bedacht. Zo worden behoorlijke startsubsidies gegeven bij het opzetten van instuifwerk, werden een tweetal cursussen voor de kadervorming jeugdwerk mogelijk gemaakt, enz. Zoveel mogelijk worden aan subsidies voorwaarden verbonden, die prikkelen tot nieuwe activiteiten. Een klein amateurorkest, dat subsidie vroeg voor het aanschaffen van enkele nieuwe instrumenten, kon dit alleen veroveren indien tenminste in vier verschillende dorpen, zoveel mogelijk in samenwerking met plaatselijke zangkoren,

uitvoeringen werden gegeven. Hierdoor werd bereikt, dat men eens op bescheiden wijze met andere muziek dan die van fanfare- en harmoniekorpsen in aanraking kwam en dat de normale gang bij de uitvoeringen van de zangkoren eens werd doorbroken.

Natuurlijk stuit een dergelijk subsidiebeleid ook op weerstanden, met name van sommige bestaande verenigingen. Men kan echter bezwaarlijk met overheids-geld kunstmatig in stand houden, wat van nature gedoemd is te verdwijnen. Naast het subsidiëren tracht de culturele taak vooral ook door stimuleren zijn taak te vervullen. Zo werd onder het motto "Het beste uit de stad ook naar het platteland" een programma van toneel-, muziek-, ballet- en filmavonden in verschillende dorpen opgezet. Vooral om de gezichtskring van de daar wonende amateur-kunstbeoefenaars door hun kennismaking met het werk van beroepsartisten te verbreden en verdiepen. Voor de vele toneelspelers werden toneel- en regie cursussen georganiseerd, en moderne toneelstukken geïntroduceerd.

Ter verfrissing van de talloze traditionele uitvoeringen in de dorpen werd een prijsvraag uitgeschreven voor de beste dorpsavond.

Ondanks aanvankelijke tegenwerking kwamen cursussen voor algemeen vormend muziekonderwijs volgens de Gehrels-methode tot stand. Thans is een muziek-school in oprichting, waarvan nu al ongeveer 400 kinderen algemeen muziek-onderricht ontvangen.

Een aanvankelijke poging om een cursus voor kerkorganisten op te zetten mislukte, doch zal later en dan hopelijk met meer succes worden herhaald.

Voor de culturele raad is de afstand van het stimuleren tot het zelf organiseren niet ver. In verband met het doordringen van film en bioscoop ook ten plattelande werd een bloeiende filmcursus opgezet. In studie is de mogelijkheid om naar frans voorbeeld te komen tot de oprichting van "tele-clubs" in de gemeente. Eens per jaar organiseert de culturele raad een "mienskipsdei", een culturele dag met manifestaties van allerlei, wat er in de gemeente aan volkscultuur leeft. Deze dagen zijn vooral bedoeld om de mensen het plezier van het samen zingen, musiceren en spelen te doen ondervinden en de gemeenschapsgedachte onder de dorpen te propageren.

Een interessant punt is de regeling van de lectuurvoorziening in onze gemeente. Er waren in de gemeente tal van verspreide bibliotheken, grote en kleine, kerkelijke, socialistische, geheelonthouders, Nutsbibliotheken, etc. De meesten hadden slechts weinig mogelijkheden om "bij" te blijven. Hiervoor waren de financiële middelen veelal niet toereikend. Het boekenbestand - ofschoon in het algemeen van tamelijk goed gehalte - was sterk verouderd. Een commissie uit de culturele raad ontwierp een plan tot stichting van een openbare leeszaal en bibliotheek, waarin de bestaande bibliotheken deelgenoot werden onder inbreng van hun gehele boekenbezit. De boeken die niet veel waarde meer hadden, werden vernietigd, terwijl aanvulling met goede boeken werd gegeven.

In een der dorpen werd de centrale leeszaal en bibliotheek ingericht, terwijl de overige bibliotheken als gedecentraliseerde onderdelen bleven fungeren. De centrale bibliotheek draagt zorg voor een regelmatige aanvulling van deze afzonderlijke bibliotheken.

Nadat men dit leeszaal en bibliotheekstelsel zodanig had georganiseerd, dat het acceptabel was om te vallen onder de rijkssubsidiereregeling voor het

openbare leeszaal en bibliotheekwezen, kan het rijks-, provinciaal- en gemeentesubsidie verkregen worden.

Zo gaat de culturele raad tastend en zoekend zijn weg. In dit verband moet in het bijzonder nog genoemd worden de steun, die daarbij wordt ondervonden van de provinciale Fryske Kultuerried, waarmede voortdurend contact wordt onderhouden. Het werk is moeilijk, maar mooi, omdat het verricht wordt midden in het warme kloppende leven!

Nadat de voorzitter de drie inleiders de dank heeft overgebracht namens het N.O.G.C. voor hun belangwekkende en bijzonder helder uitgesproken bijdragen, begeven de congresdeelnemers zich naar het Stadhuis van Zwolle, waar het Gemeentebestuur van de stad in de historische Schepenzaal een officiële ontvangst aanbiedt en de burgemeester, Jhr Mr G.A. Strick van Linschoten, het congres toespreekt.

Verkorte toespraak van de Burgemeester, Jhr Mr G.A. Strick van Linschoten,
in de Schepenzaal van het Stadhuis te Zwolle.

Namens het gemeentebestuur van Zwolle heet ik U hartelijk welkom in onze stad.

Uw onderwerp is een mooi onderwerp, omdat men niet weet wat cultuur is.

Er zijn vele definitiees, maar een bevredigende niet.

Soms zal er wel eens een heimwee-gevoel naar de Middeleeuwen het hoofd opsteken, toen was dat geen probleem, trouwens in die tijd waren er weinig problemen. Men hield geen vergaderingen, geen congressen, men wist het wel, het ging zo wel. De horizon van een inwoner van een stad in de Middeleeuwen was beperkt en ging niet verder dan de stadswallen.

Het ging goed, men leefde samen met elkaar, het was zeer democratisch.

Het stadsbestuur werd op democratische wijze gekozen.

In 1324 is Zwolle verbrand door kwaadwillige brandstichting.

In 1360 ontving de stad het eerste stadsrecht, maatregelen samengesteld door onderling samenspel der burgers. Men kende geen minderheden, doch slechts samenwerking.

In die tijd kende men geen arbeiders, men had de Gilden, ze verdienden niet veel, doch kregen kleedgelden, etc.

Men deed de meesterproef na een bepaald aantal jaren, als men er bekwaam voor was.

In die tijd waren er vele festiviteiten. Men had 6 privileges. Men leefde snel en intensief, men stond gauw met het mes klaar.

Een moord werd niet zwaar gestraft. Wanneer er ruzie was, kon een schepen een vrede opleggen. Als men er geen gehoor aan gaf, kreeg men boete. Hij had ook de vrede gebroken, de boete daarvoor was driemaal zo hoog als voor de moord. Het gezag moest tot elke prijs gehandhaafd worden.

Iedere burger had een mes, dat mocht niet in pand gegeven worden, omdat in geval van nood ermee gestreden moest worden ter verdediging van de stad.

De wapens moesten daartoe in de stad blijven.

Heel vroeg had de gemeenschap culturele behoeften. In de 14e eeuw waren er beroepsmusici, pijpers en trumpers. Dit is later uitgebreid tot een orkest, dat in de andere Hanzesteden concerten gaf.

Bovendien werden zij benut op de toren als brandwachten. Twee keer in de week werd een concert gegeven boven het portaal van de Grote Kerk.

Hun beloning was iets lager dan die van de stadsheermeester. In de 15e eeuw was het Gilde van de heermeesters op peil gebracht, zij hadden gestudeerd.

Ook de zang was zeer in trek, wat te danken is aan de rector van de beroemde Latijnse school, Joan Cele.

Hij was de eerste orgelspeler en was leider van de zangkoren in de kerk.

Verder kennen wij Thomas à Kempis, Het Klooster te Windesheim. Met Joan Cele werd hier de moderne devotie gevormd.

Er is een boek van de sermoenen van Joan Cele, hij preekte in het Nederlands, hoewel het een Latijnse school was, het was een zeer mooi Nederlands.

Zwolle, Deventer en Kampen waren in die tijd de grootste steden van Nederland.

Er moest belasting aan het kapittel Deventer betaald worden: over 666 huizen werd dit geheven.

De rechtspraak stond op een hoog peil, veel werd overgelaten aan het beleid der Schepenen. Er werd recht gesproken in civiele en strafzaken. In de straf kwam de sterke band van de plaatselijke gemeenschap tot uiting. In de regel werden de vreemdelingen het zwaarst gestraft. Het marktlevens was als volgt georganiseerd. De marktlieden mochten hun waren niet aanprijzen, er mochten totaal geen prijzen genoemd worden, terwijl het verder verboden was dat handelaren goederen opkochten. De prijzen moesten vastgehouden worden. Hier hebben de Gilden hun waarde bewezen.

De glorie van de stad taande in de 15e eeuw, door verzanding van de IJssel en andere oorzaken.

De Gilden werden bij een staatsbesluit van 1798 opgeheven. Ondanks dit verbod heeft men geprobeerd ze in leven te houden, wat is gelukt tot de Franse tijd.

In de bloeitijd van de stad is veel tot stand gebracht: beide grote kerken met een hoge toren (later door brand verwoest), het Dominicanenklooster, vrijwel de gehele stadsmuren werden vernieuwd, veel poorten werden gebouwd, waarvan alleen nog de Sassenpoort over is.

In 1447 werd het nieuwe stadhuis gebouwd met het wijnhuis. De nieuwe Latijnse school ontstond, versierd met beeldhouwwerk, dat "echt" was.

In de 17e eeuw hebben wij belangrijke schilders gehad, zoals Geraert ter Borch, Hendrik ten Oever, Grasdorp, v. Noort, etc.

Hierna is alles zo gebleven tot de Franse revolutie, wij zijn toen overvleugeld door de andere grote steden. Er is veel afgebroken na de Franse revolutie.

Nu zijn wij gesteld op het oude, maar wij breken toch nog veel af, zo deden onze voorouders het ook, dus kunnen we hen eigenlijk geen verwijt maken.

Wij moeten voorzichtig zijn om de cultuur op te dringen, vroeger werd dit niet gedaan, de grote massa is er totaal ongevoelig voor. Uw organisatie probeert de cultuur ingang te doen vinden bij de mensen, ik hoop dat het U, waar mogelijk, zal gelukken deze moeilijke taak te volbrengen. Hoewel volledig volbrengen U nooit zal gelukken, maar toch zo goed mogelijk. Het rijpmaken van de mensen voor de cultuur is een zeer schone taak.

De voorzitter, Dr J. Linthorst Homan, antwoordt de burgemeester op zeer geestige wijze en dankt voor deze waarlijk grootse ontvangst.

"Uw waardevolle woorden hebben ons veel goed gedaan. U hebt er zo terecht op gewezen, dat wij onze taak nooit geheel kunnen volbrengen. De spanning in het leven - in de goede zin bedoeld - zal steeds blijven bestaan. Wij zijn U zeer dankbaar voor Uw ontvangst en voor de toon die U hierin gelegd hebt."

Na het avondeten wordt in de congreszaal een bont programma uitgevoerd van cultuur uit verschillende provincies onder de naam "Revue der Gewesten". Aan deze avond werken uitsluitend amateurs mee onder de algehele leiding van Johan Buursink.

Het programma bestaat uit:

Overijssel opent

1. Harry Smink, Enschede (bariton) zingt een openingslied

Zeeland

2. Tanny Bruynooge, Costburg, declameert:
"Zeeuws begin" van Mr J.C. van Schagen

Groningen

3. Jongens en meisjes uit Appingedam zingen Groninger liedjes o.l.v. mevrouw L. Smith-Bouwman:

1. Harfstwind (meisjes)
2. Appingedam (meisjes)
3. Draaiörgel (jongens)
4. Marslaidje (jongens)
5. Fivelgo (meisjes en jongens)

Noordholland

4. De toneelver. "Vondel" uit Zaandam speelt fragmenten uit Shakespeare's
"Eind goed, al goed".
Regie mevrouw Teunke Hauer

Overijssel

5. Het Zwols strijkkwartet:

1. Allegretto uit het Strijkkwartet Op. 54 nr 1
van Joseph Haydn
2. Andante Cantabile uit het Strijkkwartet
Op. 11 van P. Tsjaikowsky

Drente

6. Hanneke van Esso, Meppel, declameert:
"Dit is een liefdesverklaring" van Remko Campert

Overijssel

7. Optreden van balletgroepje uit Almelo, o.l.v. de heer J. Veenstra.
De dames Ans Jongma en Riet van Leyenhorst, Almelo en de heer
Frans Horsthuis, Rossum, dansen:

1. Liefdesdrama, op muziek Für Elise van Beethoven
2. Ballet blanc, op Rosamunde van Schubert

Pianist: Jo v.d. Els, Almelo

Gelderland

8. Optreden van de boerendansgroep "De Knupdeukskes" uit Vorden, met o.m.:
1. Hokseberger
2. Riepe Gärste
3. Gelderse boerendans

Overijssel

9. Harry Smink, Enschede, zingt Negro Spirituals

Friesland

10. Cabaretgroep "De Spinnekop" uit Drachten, o.l.v. de heer R. Oostra, voeren een Friese parodie op:
"De boeren van de radio"

Drente

11. De Lyceumver. "Vester" uit Meppel, o.l.v. de heer P.J. Smink voert een fragment op uit "Pygmalion" van G.B. Shaw

Gelderland

12. De boerendansers "De Knupdeukskes" uit Vorden besluiten het programma met o.m.:

1. Zonnebloemen
2. MÖlle.

Vóór en na de zittingen van het congres en gedurende de pauze van de "Revue der Gewesten" is er gelegenheid een tentoonstelling te bezichtigen van streekliteratuur uit het gehele land, alsmede een kleine doch selecte expositie van amateurfoto's van inzenders uit Zwolle, Deventer en Enschede.

Vele congresgangers bezoeken ook het Hopmanshuis aan het Rodetorenplein, waar de Stichting "Het Hopmanshuis" te Zwolle met het oog op het N.O.G.C.-congres een schilderijen-expositie heeft ingericht van de in Oost-Nederland woonachtige kunstenaars Jan Homan, Theo Wolvecamp en Folkert Haanstra.

De tweede dag van het congres is gewijd aan sectievergaderingen, waarvan de conclusies in de plenaire slotzitting worden bekend gemaakt. De secties zijn naar gebleken belangstelling samengesteld uit twee algemene afdelingen, één discussiegroep die de culturele gemeenschappen in grote plaatsen behandelt en twee secties om de situatie in de kleinere gemeenten te bespreken.

Verslag Sectie I. Plaatselijke culturele gemeenschappen in het algemeen.

Voorzitter: Mr P.C.J.M. Kruse

Rapporteur: Dr P.H. Schröder

De eerste vraag die de sectie zich stelde was: Is de taak van een plaatselijke culturele raad beperkt tot technische en zakelijke aangelegenheden of heeft zij ook tot taak de dorpsgenoten boven hun eigen niveau te verheffen en ze ook in creatieve zin rijker te maken?

Men meent, dat dit wenselijk is, maar acht toch in de eerste plaats de taak van de plaatselijke culturele raad de gemeenschapsgedachte te bevorderen, uiteraard met erkenning van alle rechten op eigen inzichten en eigen wereldbeschouwing.

Vele gemeenten zijn te klein voor een eigen culturele raad. Zou het wenselijk zijn die regionaal te binden?

Dat zal, meent men, wel op moeilijkheden stuiten, maar het voorbeeld van de welvaartsstichtingen en speciaal die in de Bommelerwaard leert toch, dat het mogelijk is een aantal gemeenten min of meer aan elkaar te binden. Door de welvaartsstichting geschiedde dit eerst op economisch, daarna ook op cultureel terrein. De persoon is hier uiteraard zeer belangrijk. De sectie meent, dat hier een werkterrein ligt voor de provinciale culturele raden in samenwerking met het provinciaal bestuur. Het gebied moet niet te klein zijn, maar toch ook weer zo groot, dat het de moeite loont op den duur een speciale ambtenaar met het werk te belasten, die gehonoreerd wordt door de provincie en de betrokken gemeenten.

Kadervorming wordt op deze wijze mogelijk.

Behoort de plaatselijke culturele raad beheerst te worden door de gemeente of door het particulier initiatief?

In het algemeen acht men het wel wenselijk en dikwijls nodig, dat het initiatief van de gemeente uitgaat en dat een vertegenwoordiger van het gemeentebestuur in de raad zitting neemt. Bij voorkeur zij die vertegenwoordiger niet de voorzitter van de culturele raad.

Vooraf voor het contact acht men deze vertegenwoordiging wel wenselijk, ook omdat de gemeente een objectieve instantie is.

De neiging van de ambtenaar om zich breed te maken, moeten de verenigingen bestrijden. Het accent worde steeds meer verlegd naar het particuliere initiatief. De autonomie der verenigingen blijve steeds gerespecteerd.

Men acht een landelijke combinatie (federatief) van plaatselijke culturele raden ongewenst. Via de provinciale culturele raden en het N.O.G.C. is dit voldoende verzekerd. Natuurlijk blijft er de vrijheid voor incidenteel contact van plaatselijke culturele raden onderling.

T.a.v. de samenstelling van de culturele raad meent men de voorkeur te moeten geven aan een vertegenwoordiging van verenigingen en van prominente en deskundige personen.

Naar de mening van de sectie ligt het op de weg van de overheid de plaatselijke culturele raad financieel in stand te houden.

De vraag is opgeworpen hoe men het omliggende land van een groeiende industriële plaats een tegenwicht kan doen vormen tegen wegzuiging en geestelijke erosie.

Dit is niet slechts de vraag van de culturele raad in stad en land, maar van de gehele verhouding stad-platteland. Het gehele probleem verdient, ook van financieel-economische zijde, bestudering.

Verslag Sectie II. Plaatselijke culturele gemeenschappen in het algemeen.

Voorzitter: Mr E. Heringa

Rapporteur: Mr P.C.E. Sprangers

In de sectie is de vraag gesteld: Komen het gezin en het individu niet in de verdrukking? Daartegenover is gesteld, dat het gezin niet kan bestaan zonder het verenigingsleven.

De sectie is van oordeel dat de culturele raden bijzondere aandacht moeten besteden aan culturele uitingen, die in gezinsverband en in kleine groepen tot hun recht komen.

Ten aanzien van het nut van de culturele raden heeft de sectie zich kunnen verenigen met verschillende argumenten van de inleider.

Men achtte het van groot belang, dat tussen burgers en kunstenaars een band gelegd worde.

Een gesprek over de wenselijkheid van een sterke coördinatie op het gebied van de problemen, die er zijn of ontstaan, tussen bepaalde steden kan naar de mening van de sectie een goede werking hebben.

Met betrekking tot de taak van de culturele gemeenschap werd het volgende opgemerkt: Een algemeen antwoord over de taakomschrijving kan niet gegeven worden, omdat dit geheel afhankelijk is van de plaatselijke omstandigheden. In het algemeen kan erop gewezen worden, dat de culturele raad geen bepaalde machtspositie moet innemen. Er moeten geen verantwoordelijkheden van de overheid aan de culturele raad worden overgedragen.

T.a.v. de samenstelling van de culturele raad is de sectie van mening, dat hierbij overleg met de organisaties noodzakelijk is. Tevens acht men de vertegenwoordiging van kunstenaars wenselijk. Er werd gesteld, dat in deze kringen zo weinig mensen zijn, die hiervoor geschikt zijn, terwijl er bovendien geen organisaties van kunstenaars zijn. Hiertegenover werd opgemerkt, dat hier dus te meer reden is hen op te nemen, in die kringen dus een zekere kadervorming te doen plaats vinden, zodat er geschikte mensen gevormd kunnen worden.

Men was van mening, dat de overheid een zekere functie heeft, doch meer door deskundige ambtelijke vertegenwoordiging dan door de bestuursfunctie ten aanzien van de culturele raden.

Verslag Sectie III. Stedelijke culturele samenleving.

Voorzitter: J.A. van der Vegt

Rapporteur: H. Visser

De discussie in de sectie is sterk gericht geweest op de problematiek van het werk ten aanzien van de culturele gemeenschappen.

Ten aanzien van de vraag hoe deze samenwerkende organisatie tot stand kan worden gebracht ging de voorkeur uit naar vorming van onder af met een stroming naar boven.

Het zal echter wel niet helemaal mogelijk zijn dit van onder af te laten komen.

De voorwaarde tot het ontstaan van een culturele raad in een stedelijke gemeenschap is naar de mening van de sectie: het bestaan van nog voldoende binding tussen burgerij en gemeentebestuur.

Het voorbeeld van Rotterdam is duidelijk, hier was sprake van een te grote stad, waardoor het werk teniet ging.

Bij de vorming is het noodzakelijk, dat de organisaties de bereidheid hebben om naast hun eigen belangen, ook andere belangen te zien. De overheid moet de wenselijkheid van een dergelijk orgaan erkennen. In een stedelijke gemeenschap is het waarschijnlijk niet mogelijk te werken zonder een apparatuur, die bestaat, dus niet zonder de overheid.

De gemeenschap in een stad is een dienend orgaan, dat ervoor moet waken geen orgaan te worden naast andere organen. Men ontkomt er misschien niet aan, maar het is een groot gevaar. Ook was men in de sectie van mening, dat het geen verlengstuk van de overheid moet zijn. Deze gemeenschappen moeten een dam kunnen opwerpen om te ver gaande overheidsbemoelingen tegen te gaan. De schroom voor een te grote bemoeiing onderschrijven wij niet, uit hoofde van een zeer lange gunstige ervaring.

De sectie meende dat de ideale vorm van een culturele gemeenschap is gelegen in: wanneer zij zelf werkt, stimuleert en coördineert en naar buiten uit niet steeds op de voorgrond staat.

Een belangrijk punt achtte men in de sectie de kadervorming. In bepaalde sectoren bestaat een groot gebrek aan verenigingskader, waardoor het werk in gemeenschapsverband wordt belemmerd.

Verslag Sectie IV. Cultuurgemeenschappen in kleinere gemeenten.

Voorzitter: H. Sikkens

Rapporteur: Mr H. van Ree

Onze sectie hield zich alleen bezig met het referaat van de laatste inleider, de heer Harmsma. De inleider heeft zeer waardevolle en instructieve dingen gezegd, maar voor een algemeen patroon kon hij weinig constructief zijn, omdat hij uiteraard uit moest gaan van een bepaalde situatie in Opsterland, een situatie die meestal geen exponent zal zijn voor een plattelandsgemeente. Daarom zijn zeer vele facetten onbesproken gebleven. Deze facetten zijn door ons incidenteel aangeroerd.

Als belangrijk punt zagen we dat dit werk als ieder cultureel werk enorme persoonlijke toewijding en inspanning vraagt - of men nu gemeentebestuurder is of particulier. Vrijwel eensgezind schaarden wij ons achter de stelling van professor van Poelje dat er slechts sprake is van een gemeente wanneer zij cultuurgemeente is.

Wij voegden aan het betoog van de inleider toe dat er naast het bevorderen van het amateuristische peil staat de kennismaking met de beroepskunst. Het steunen van amateuristische organisaties is een van de vele vormen om het doel te bereiken. Daarnaast is ook een weg en naar onze mening een heel belangrijke: via de esthetische scholing door het onderwijs. Deze kan veelzijdig zijn, maar legt een grote inspanning en verantwoordelijkheid op aan het onderwijzend personeel, te beginnen met de leerkrachten van de kleuterschool. (We gingen hierbij niet in op de financiële problemen en op die van de kader-vorming). Unaniem waren we van mening dat de schooljeugd in het culturele werk betrokken dient te worden.

Men stemde ook in met het geluid dat het instandhouden van culturele "pieken" (dus los van de spreidingsgedachte en los van het massale werk, steunend op vaak slechts enkele individuen) uiterst belangrijk is. Dit zijn meestal kleine kernen, een van de gespreksgenoten zoekt naar een mogelijkheid deze kleine kernen door de overheid financieel te laten steunen. Cultuur immers is een uiterst individuele aangelegenheid.

Een vraagteken plaatsten wij bij de stelling van de heer Harmsma dat het werk gebaseerd moet zijn op wat het dorp zelf doet.

De overheid heeft immers, als er niets gebeurt en als een activiteit in de particuliere sector faalt, tot taak zelf aan te pakken. Dit kan ook, want de inspanning van bestuurders kan men zien als de inspanning van particulieren. De overheid zal dan steun zoeken bij een commissie uit de bevolking.

Een van de leden gaf een duidelijk voorbeeld, dat de door de rijksoverheid voor subsidies geëiste perfectie wel zeer remmend en fataal kan zijn voor het ontwikkelen van het plaatselijke werk. Veelal zullen de beroepskrachten die voor het verkrijgen van overheidssteun ingeschakeld moeten worden, niet beschikbaar zijn. Daarbij komt dat eventueel aanwezige beroepskrachten ook omstreden figuren zijn. Bij de wijziging van de financiële verhouding tussen rijk en gemeente moet de behartiging van deze taken tot uitdrukking komen, wanneer het gaat om het vaststellen van de uitkering aan de gemeenten.

Een dame in het gezelschap wees nog eens op de enorme taak voor de vrouwenorganisaties. Uit haar voorbeelden kwam wederom naar voren dat cultureel werk omzichtig werk is, werk dat veel inspanning en toewijding vraagt. Heel even raakten wij het punt samenwerking en contact tussen nabuurgemeenten aan. Het zou wel eens gewenst kunnen zijn taken die te zwaar en te groot zijn voor een klein dorp, aan te pakken door een regionale kring van gemeenten. Vooral kadercursussen zijn in zulk regionaal verband mogelijk.

De voorzitter eindigde met zijn grote vreugde te uiten over deze congressen, waar zovelen bijeen zijn, die bezorgd zijn voor het culturele leven in dorp en stad.

Sectie V. Platteland. Cultuurgemeenschappen in kleine gemeenten.

Voorzitter: Mr G.L. van Elsen

Rapporteur: H.E. Stam

De sectie is tot de conclusie gekomen, dat de problematiek niet te scheiden is in een type voor het platteland en voor de stedelijke samenleving.

Een verheugende mededeling werd in de sectie gedaan door de heer de Zee, burgemeester van Bafloo, door het bericht dat op 6 September, dus gedurende het congres, aldaar een culturele raad is gevormd.

Naar de mening van de sectie zal een culturele raad in de eerste plaats een cultureel-stimulerende taak hebben in een plaatselijke gemeenschap.

Een van de aspecten der emancipatie van bepaalde bevolkingsgroepen is, dat de harmonische vorming van deze mensen in de grotere vrije tijd, die ze hebben, bevorderd moet worden.

In alle gevallen moet de passieve recreatie tegen gegaan worden. Er ligt dus inderdaad in de gemeenschappen een taak voor cultuurpolitiek vanwege de gemeente.

De sectie is van mening, dat het vormen van gemeenschappen in bescheiden vorm aangepakt moet worden. De overheid heeft ten deze een taak, een stimulerende taak. Het ontbreken van een feodaal maecenaat laat een groot vacuum voor de overheid om te vullen. Of de culturele bemoeiing van de overheid via een culturele raad nodig is, hangt sterk af van de plaatselijke omstandigheden. In een stad zal een culturele raad meer van boven af gevormd worden dan in een plattelandssamenleving. Op het platteland bestaan meer onderlinge connecties tussen de mensen en verenigingen.

In de sectie werden sterke bezwaren naar voren gebracht tegen een culturele raad, die een verkapt overheidsorgaan zou zijn, terwijl de raad tevens geen verlengstuk van de overheid dient te zijn. Men wil de raad zien als een brug tussen overheid en particulier initiatief.

In de gemeente Diever bestaat een Stichting Cultuur Fonds, het bureau daarvan is gevestigd bij een onderwijzer. Deze stichting krijgt een subsidie van de overheid, gaat deze zelf verdelen, terwijl aan het einde van het jaar de gemeenteraad een verslag hierover krijgt en kritiek kan uiten.

Men zag de besteding van overheidsgelden liever gelegd in overheidshanden. Ten aanzien van de taak en werkwijze van de culturele raad was men in de sectie van mening, dat alleen bij een vacuum een doe-orgaan op zijn plaats is, terwijl de raad normaal zo weinig mogelijk zelf doet, doch zo veel mogelijk stimuleert.

Met betrekking tot de samenstelling van de culturele raad zag men als ideaal, dat deze raad samengesteld is uit personen, representatief voor het culturele leven in de gemeenschap.

Een laatste opmerking van de sectie is, dat vooral tegen gegaan dient te worden, dat door het verenigingsleven tegen de overheid aangeleund wordt tengevolge van een te gemakkelijke subsidieverlening. De zelfwerkzaamheid dient zo veel mogelijk bevorderd en gestimuleerd te worden.

De waarnemend-voorzitter van het Nationaal Overleg voor Gewestelijke Cultuur, Dr W. Verkade, spreekt na de uitgebrachte verslagen der sectie-vergaderingen een woord tot sluiting van het congres.

Dit congres is een goede combinatie geweest van deskundige voorlichting en manifestaties, die een beeld gaven van wat er in cultureel werk gedaan kan worden.

De heer Guermonprez heeft zich met wijsheid en voorzichtigheid van zijn taak gekweten.

Er is niet één te volgen patroon voorgezet, maar het is wel duidelijk geworden, dat in een snel groeiende industrialiserende stad meer ingrijpend werk gedaan moet worden dan in een plattelandsgemeente, waar dit niet het geval is.

De heer van Eupen heeft ons een goed beeld van de situatie in Eindhoven gegeven.

De heer Harmsma heeft aangetoond, dat er in een gemeente met vele dorpen ook een stimulerende taak voor het gemeentebestuur is weggelegd.

Ten aanzien van het gewenste contact tussen de culturele organen in de gemeenten onderling meen ik, dat er wel een stuwende kracht zal zijn.

De achtergrond van dit congres is, dat de gemeenschapsvorming van onze tijd niet meer zo eenvoudig is als in vroeger tijden. Tengevolge van radio en televisie en pers worden de invloeden op een plaatselijke gemeenschap veel verscheidener en groter van omvang dan vroeger. De mensen zullen hierdoor meer bewust moeten kiezen dan vroeger. Ten aanzien hiervan kan men in het verenigingsverband een steun vinden, dit is de zin van het verenigingsleven en de zin van de bundeling van deze verenigingsverbanden. Het is van belang, dat de plaatselijke integratie wordt voortgezet in provinciale en landelijke verbanden.

De provinciale bundeling dient niet overgeslagen te worden, omdat de differentiatie zo groot is van de verschillende plaatselijke organen, de provinciale bundeling staat dicht genoeg bij de plaatselijke gemeenschappen om zich steeds van de verscheidenheid bewust te zijn.

Er zal wel een nationaal verband moeten zijn, maar dit zou via de provinciale culturele raden gevormd kunnen worden, vanuit het N.O.G.C. zal de voorlichtende taak ter hand genomen kunnen worden, waarvoor allengs een functionaris vrijgemaakt zou moeten worden. Ook voor de plaatselijke gemeenschappen is voorlichting noodzakelijk.

Bovendien, wanneer de provinciale culturele raden alleen zouden berusten op functionele bundeling, zou dit een verarming van deze gewestelijke culturele raden zijn; in zijn midden moet voor een vertegenwoordiging van de plaatselijke culturele raden evenzeer plaats zijn als voor de functionele vertegenwoordiging.

Tot alle medewerkers aan het welslagen van dit congres wil ik een woord van dank richten; in de eerste plaats aan de sprekers en aan de leiders van de discussies, maar ook tot degenen die verder hebben meegewerkt aan het congres, zoals de heer Buursink, die ons een avond met vele goede momenten heeft gebracht.

Voor de door hen georganiseerde tentoonstelling van boekwerken wil ik de functionarissen van de leeszaal danken, terwijl ik verder denk aan de kunstenaars en de organisatoren die in "Het Hopmanshuis" de schilderijtentoonstelling tot stand brachten.

Eveneens wil ik de Overijsselse amateurfotografen danken voor hun bijdrage tot de fototentoonstelling.

Het Provinciaal Bestuur, het Stadsbestuur en het Opbouworgaan dank ik ervoor, dat zij het congres mogelijk hebben gemaakt.

Tot de pers wil ik een bijzonder woord van dank spreken, omdat deze bijzonder actief is geweest met het verslaan van ons congres, in het bijzonder de Zwolse Courant.

De heer van der Bend wil ik afzonderlijk dank brengen voor de plezierige en goede manier, waarop hij met inzet van zijn volle werkkraft de werkzaamheden heeft geëördineerd. Om hem hiervoor te huldigen, wil het N.O.G.C. hem, nu hij naar Drente gaat, een boekwerk aanbieden over zijn toekomstige werkgebied: de provincie Drente, met de wens, dat hij in Drente een prettige taak zal hebben.

En hiermede dames en heren verklaar ik het vijfde congres van het Nationaal Overleg voor Gewestelijke Cultuur voor gesloten.

E70-085

S.C.R.

DISKUSSIE-stuk

plan voor een
sociaal kulturele raad
voor de stad amsterdam

bbk-afdeling amsterdam

AKTIE B.B.K.

249585

Dr. E. DOEMANSTICHTING
AMSTERDAM

datum ?

F 5c
111.3

Single.

54

INLEIDING.

kritiese beschouwing.

Er bestaat weinig reden tot optimisme, wanneer blijkt, dat de overheid, bij het opstellen van plannen, begrippen als-inspraak en openbaarheid- op zodanige wijze tegenover haar eigen opvatting van haar verantwoordelijkheid stelt, dat van deze begrippen niet meer overblijft, dan de benaming.

Uit de procedure, welke men volgde bij het opstellen van het plan voor een nieuwe kunstraad, komt dit duidelijk naar voren.

Een aantal konstateringen, welke wij ten aanzien van die procedure kunnen doen, zijn-

- . De kunstraad stelt het plan op, dus reorganiseert zichzelf.
- . Het overleg is vertrouwelijk.
- . Achteraf en binnen zéér korte termijn (2 mnd.) moeten de inspraak en de openbaarheid dan gerealiseerd worden. Wel te verstaan, in de vorm van " wijzigingen en aanvullingen van het plan (onderstr.bbk- punt 2-ten geleide plan raad)
- . Aangezien het plan opgesteld wordt onder de verantwoordelijkheid van B & W zal het met alle autoriteit, die daarvan het gevolg is, " ter discussie komen ".

stellingname inzake procedure. kan

Reorganisatie van de kunstraad, niet in eerste instantie, en niet uitsluitend, via de kunstraad tot stand komen. Het is immers de raad, welke niet, of niet voldoende funktioneert.

.Van inspraak en openbaarheid is slechts sprake, als deze vanaf het begin gerealiseerd zijn.

.Inspraak achteraf is geen inspraak. Openbaarheid achteraf is niet openbaar. Hier hanteert men deze begrippen op hypokriete wijze.

De betrokkenen dienen de gelegenheid te hebben (tijd-informatie-stem en middelen) de konsekwenties van de bestaande opvattingen te bestuderen en langs die weg tot eigen opvattingen te komen. Om deze vervolgens ter discussie te stellen.

Indien de overheid om alternatieven vraagt, (een ervaring welke ook de bbk niet vreemd is) behoort zij de gelegenheid te geven deze alternatieven te formuleren.

Indien de overheid dit nalaat en/of tegenwerkt, ontstaat een begrijpelijke twijfel omtrent de oprechtheid van haar bedoelingen.

B & W zeggen (ten geleide plan kunstraad) " de behoefte bestaat aan een spoedige herziening ".

Wij zeggen dan " de behoefte bestaat aan een juiste herziening ". En dan, inderdaad " zo spoedig mogelijk ".

konklusie kritiek en stellingname.

Op grond van het voorafgaande hebben wij geen behoefte ons te beperken tot het plan voor een nieuwe kunstraad.

Wij menen, een principieel alternatief te moeten stellen.

Dit alternatief is en kan geen perfect zakelijk model zijn.

Wij zijn evenmin almachtig, als de autoriteiten en wat de overheid in ruim een jaar niet bereikte (middels haar adviesraad), kunnen wij niet in twee maanden.

Wij achten het noodzakelijk, dat een beslissing omtrent het kunstraad-plan, tot het najaar uitgesteld wordt.

Vervolgens dienen de belanghebbenden alsnog de gelegenheid te krijgen hun stem te bepalen en uit te brengen.

Ons plan wil hiertoe een bijdragen zijn.

SOCIAAL KULTURELLE RAAD voor AMSTERDAM

---

motivering.

Op het moment, dat een groeiend bewustzijn, het afstoten van verantwoordelijkheden en bevoegdheden door de overheid mogelijk en noodzakelijk maakt, is er sprake van een toenemende centralisatie en een groeiende ondoorzichtigheid van de planning.

Deze konfliktueuze ontwikkeling werkt een verdere vervreemding in de hand, een daaruit voortvloeiend wantrouwen (terecht) resulterend in een gevoel van machteloosheid en agressie.

Wij zien, dat de overheid haar beleid baseert op criteria als:

- . doelmatigheid.... maar niet onderkent, dat in humanitaire zin, alleen een werkelijk democratisch beleid, doelmatig kan zijn. Nimmer de opgelegde planning.
- . deskundigheid.... maar de deskundigheid bij haar specialisten ziet. Zonder de binnen de bepaalde situatie levende mensen, als eerste en voornaamste deskundigen stem te geven.
- . haalbaarheid .... wat in de praktijk neerkomt op de aanpassing van de wenselijkheid aan de bestuurlijke situatie i.p.v. de bestuurlijke situatie aan te passen bij de wenselijkheid

Ons eerste principe bij een herstructurering van het Amsterdams cultureel bestel moeten wij baseren op een doorbreken van de vervreemding, door alle betrokkenen maximaal in te schakelen bij het bepalen van hun eigen situatie. Om langs die weg tot een werkelijk doelmatig en deskundig beleid te geraken. Zó scheppen wij een nieuwe haalbaarheid.

Niet beperkt tot kunst, maar gedacht in termen van cultuur en dan benaderd vanuit het totale, sociale gegeven.

Een sociaal culturele raad, gebaseerd op beslissingsrecht, inspraak en openbaarheid. Een beslissingsrecht, dat in het totaal van de belangen zijn vorm moet krijgen in een gezamenlijk beslissen. Een MEDE-beslissen.

Een onafhankelijke, waar nodig oppositionele raad. Geen verlengstuk van een van te voren bepaald beleid. Maar een zelfstandige inbreng in dit beleid door de betrokkenen. Via hun direkte vertegenwoordiging.

Hierdoor hopen wij een overleg-situatie te creëren, waarbinnen niet al de tegenstellingen reeds bij voorbaat zijn weg-georganiseerd. Een overleg, dat vanuit de tegenstelling en de overeenkomst, leidt tot besluiten, waarbinnen een ieder zich kan terugvinden. En aan de uitvoering waarvan hij, door middel van zijn direkte vertegenwoordiging deel kan uitmaken.

funktie.

De funktie van de sociaal kulturele raad van Amsterdam is: Het stimuleren van de kulturele activiteiten in Amsterdam tegen de achtergrond van het totale leefmilieu, door.....

- Het bevorderen van de eigen verantwoordelijkheid en een integratie van deze verantwoordelijkheid binren het geheel van de Amsterdamse leefgemeenschap. Dit moet gebeuren door een beleidsbepaling van onderop.
- Het verlenen van steun aan B & W door het uitbrengen van adviezen, welke tot stand dienen te komen in overleg met de betrokken groeperingen en personen.
- Het uitvoeren van het gemeentelijk kultuurbeleid, voorzover dit nogelijk en noodzakelijk wordt geacht na bereikte overeenstemming tussen B & W en de raad. Dit met gebruikmaking van de gemeentelijke instanties en middelen.

samenstelling.

De sociaal kulturele raad zal bestaan uit:

- Twee vertegenwoordigers per kunstenaarsorganisatie, waarvan één op naam zitting heeft en één per vergadering kan worden aangewezen. De organisaties bepalen, op mandaat, met een maximum van drie jaar in vrijheid de zittingsduur van hun vertegenwoordigers. Deze kunnen, niet dan met een minimum-tussenpoze van drie jaar herkozen worden. Totaal 3/5 van de raad.
- Personen, welke door de organisaties representatief geacht worden voor het kulturele leven van Amsterdam. 1/5 v.d.raad
- Vertegenwoordigers van de wijk-centra. Totaal 1/5 v.d.raad

Verder zullen begeleidings-kommissies gevormd worden, zoals bijvoorbeeld.....

departement kulturele zaken
vertegenwoordiging a.damse pers
onderwijs
jeugdwerk
etc.....

waarvoor representatieve vertegenwoordigingen samengesteld moeten worden, welke op eigen initiatief en op uitnodiging van de raad de vergadering kunnen bijwonen en aan het werk kunnen deelnemen. Deze kommissies dienen verplicht gekonsulteed te worden, indien zij bij aan de orde zijnde vraagstukken betrokken zijn. Zij hebben, zoals een ieder het recht aan de discussie deel te nemen. Zij hebben stemrecht, indien zij gekonsulteed zijn.

De raad kiest uit haar midden de voorzitter, vice-voorzitter sekretaris, 2e sekretaris penningmeester, 2e p.meester welke zitting hebben voor één jaar, waarna zij voor maximaal één jaar herkozen kunnen worden.

De raad s^t uit haar midden een dagelijks bestuur samen, dat uitsluitend de bevoegdheid heeft lopende zaken af te handelen. Het dagelijks bestuur wordt gekozen voor één jaar. Het kan eveneens voor maximaal één jaar herkozen worden.

werkwijze.

De sociaal kulturele raad vergadert één maal per maand.

Het dagelijks bestuur vergadert één maal per 2 weken.

De vaste werkgroepen vergaderen één maal per twee wkn.

De vergaderingen dienen plaats te vinden op vaste dagen en uren, teneinde het mogelijk te maken voor geïnteresseerden de vergaderingen bij te wonen. De agenda voor de vergaderingen dient in de voorafgaande vergaderingen vastgesteld te worden. De betrokkenen moeten tijdig op de hoogte gesteld worden van voorstellen tot wijziging in de agenda. Over de voorstellen wordt gestemd aan het begin van de vergadering. Besluiten worden genomen met normale meerderheid, tenzij door stemming anders besloten wordt.

De raad stelt uit haar midden werkgroepen samen. Ook kan de raad van buiten mensen aantrekken voor de werkgroepen. De raad zal beschikken over twee soorten werkgroepen. Vaste werkgroepen, over de samenstelling waarvan de raad beslist. En informele werkgroepen (probleem-gebonden), welke zowel door de raad kunnen worden ingesteld en opgeheven, danwel zichzelf oprichten en opheffen. De werkgroepen dienen elkaar te overlappen. Bijvoorbeeld zal in de werkgroep beeldende kunsten een stedenbouwkundige/architect en een vertegenwoordiger van de wijkcentra plaats nemen. In de werkgroep stedenbouw/architectuur een beeldend kunstenaar, vertegenwoordiger van de wijkcentra etc...

Alle funktionarissen en groepen binnen de raad zijn verplicht regelmatig verslag te doen aan het plenum van de sociaal kulturele raad. Deze verslagen dienen in stencil uitgewerkt te worden en aan de betrokkenen gezonden te worden vóór de vergadering, waarin de betreffende zaken behandeld worden. Notulen worden, ná goedkeuring vermenigvuldigd en gestuurd aan: Het kollege van B & W.

Afd. kulturele Zaken

Vertegenwoordigde groeperingen

Redakties van de Amsterdamse Pers

Die groeperingen, welke vertegenwoordigd worden door begeleidingskommissies..... en ieder, die daarom vraagt.

De Sociaal kulturele raad beschikt over een eigen, onafhankelijk sekretariaat. De raad moet kunnen beschikken over een professionele staf.

Op de gemeentebegroting dient een post " Sociaal kulturele raad " opgenomen te worden. De besteding van de post is ter beoordeling van de sociaal kulturele raad. (Vanzelfsprekend na goedkeuring door de gemeenteraad van een begroting der post)

De raad organiseert elk jaar een openbare vergadering voor alle betrokkenen en geïnteresseerden waar verslag gedaan wordt. Voorstellen, kritiek etc., welke tijdens de vergadering naar voren komen, dienen in het programma van de raad opgenomen te worden.

adviserende taak.

B & W verplichten zich, in eerste instantie advies in te winnen bij de raad. De raad verplicht zich, dit advies door te geven aan alle betrokkenen.

Indien B & W van mening zijn, dat een advies van derden noodzakelijk is, moeten zij de raad informeren omtrent de redenen hiertoe en inzage geven van dit advies.

Adviezen, welke de raad verstrekt aan het gemeentebestuur, zullen tenalle tijde in de gemeenteraadsbesprekingen opgenomen dienen te worden, zodat ook de gemeenteraad zich een objectief oordeel kan vormen.

De raad zal ook de gemeenteraad van advies dienen.

De raad verstekt advies aan ieder die daarom verzoekt, indien dit mogelijk en wenselijk is. Negatieve beschikkingen dienen met redenen omkleed te zijn.

Indien samenstelling van een bepaald advies kosten met zich meebrengt welke de mogelijkheden van de raad te boven gaan, zal in principe de aanvrager de ekstra-kosten dragen.

De raad stelt elk jaar een advies-begroting samen op cultureel gebied, aan de hand waarvan B & W in overleg met de raad de definitieve begroting samenstellen.

Teneinde advies te kunnen verstrekken, zal een werkgroep tot coördinatie van informatie opgericht worden. Alle betrokkenen verplichten zich alle hen ter beschikking staande relevante informatie aan deze werkgroep te doen toekomen. Ook B & W. Deze werkgroep zal tevens belast worden met het prepareren van de informatie voor kennisgeving aan de betrokkenen en geïnteresseerden.

Aan de hand van deze informatie zal de raad van advies dienen.

uitvoerende taak.

De sociaal culturele raad voert de volgende taken uit:

- . Taken welke voortvloeien uit de eigen initiatieven
  - a. voor zover deze buiten de competentie van B & W vallen.
Deze zijn ter beoordeling van de raad.
  - b. voor zover deze binnen de competentie van B & W vallen.
Na bereikte overeenstemming. (uitvoering begroting)
- . Taken welke voortvloeien uit initiatieven van B & W.
Na bereikte overeenstemming.

B & W verplichten zich geen initiatieven tot ontwikkeling te brengen en uit te voeren, alvorens overleg gepleegd te hebben met de raad.

- . Taken welke voortvloeien uit initiatieven van derden.
Na bereikte overeenstemming.

relatie B & W - sociaal kulturele raad.

De onafhankelijke positie van de raad houdt in, dat de raad ten dienste staat van de vertegenwoordigde groeperingen op de eerste en ten dienste van het gemeentebestuur op de tweede plaats. Na bereikte overeenstemming tussen het gemeentebestuur en raad ontstaat, niet een gedeelde, maar een dubbele verantwoordelijkheid. Het gemeentebestuur, zowel als de raad dragen dan een eigen en volledige verantwoordelijkheid. De één aan de gemeenteraad, de ander aan de vertegenwoordigde groeperingen.

openbaarheid.

Alle vergaderingen zijn openbaar.

Alle aanwezigen kunnen aan het gesprek deelnemen.

Adviezen, rapporten, plannen, informatie en besluiten zijn openbaar.

De enige uitzondering kan zijn, de behandeling van zaken personen betreffende. Hierover wordt met normale meerderheid beslist.

vergoeding leden van de raad en aangetrokken deskundigen.

De verantwoordelijkheid en vereiste inzet in aanmerking genomen dienen de leden en deskundigen een normale professionele honorering te ontvangen.

Verplichting leden.

De leden verplichten zich de vergaderingen bij te wonen.

De leden verplichten zich deel te nemen aan de div. taken.

Indien leden zich bij herhaling (bijv. 3x achtereenvolgend) zonder goede opgaaf van redenen onttrekken aan deze verplichtingen, zal de groepering welke zij vertegenwoordigen verzocht worden een andere vertegenwoordiger af te vaardigen.

Over het algemeen kan men stellen, dat gezien de zware taak welke de leden wacht en in aanmerking genomen het feit, dat vaak juist die mensen afgevaardigd zullen worden welke zich in ander opzicht bereid en instaat getoond hebben hun organisatie te vertegenwoordigen, snel en overbelasting kan optreden. Het is goed, als de leden, op het moment, dat zij deelgaan nemen aan het werk van de raad, zich zo veel mogelijk vrij maken van andere verplichtingen. De groeperingen en de raad behoren hier toezicht op te houden.

TER OVE WEGING.....

Wij willen U erop wijzen, dat indien de overheid van mening blijft, dat alleen zij verantwoordelijk kan zijn en op grond daarvan slechts een advies-raad wil aksepteren, het ten alle tijde mogelijk is, onafhankelijk van B & W, over te gaan tot het oprichten van een sociaal kulturele raad.

De raad zal zich dan, middels haar representativiteit moeten legitimeren.

Het is hoe dan ook noodzakelijk, dat tegenover de overheid een sterke vertegenwoordiging vanuit de kulturele sektor komt te stann. In staat tot het formuleren van alternatieven. In staat ook tot corrigeren en kontroleren.

Op grond van deze overweging, stellen wij ons voor, ook indien en juist indien B & W overgaan tot installatie van een nieuwe adviesraad, de diskussie over een alternatief aktief te stimuleren.

Wij merken dan tevens op, dat de bestuurders van nu straks eventueel weer burgers zullen zijn, Burgers, die inspraak wensen.

Dr. E. BOEKMANSTICHTING
AMSTERDAM